

August Varenius Johann Gabriel Sandhagen

Hierosolymam Ante Abductionem In Captivitatem Babyl. Bis Excisam Et Aliquoties Occupatam Disputatione Academica Aduvante Numine Consensu Venerandae Facult. Theologicae Sub Praesidio ... Dn. Augusti Varenii ... d. XX. Maii. A. M.DC.LXXXII. In Templo Johanneo ... publicae eruditorum censurae exponit Johann Gabriel Sandhagen Borcholthusa Westphalus, Auctor

Rostochi[i]: Keilenbergius, 1682

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn73756301X>

Druck Freier Zugang

RU theol. 20.Mai 1682

Varenius, Aug. *a*

57
32 5
HIEROSOLYMAM

ANTE ABDUCTIONEM IN CAPTI-
VITATEM BABYL. BIS EXCISAM ET
ALIQVOTIES OCCUPATAM

Disputatione Academica

ADJUVANTE NUMINE

96
Consensu Venerandæ Facult. Theologicæ

Sub PRÆSIDIO

VIRI

SUMME REVERENDI MAGNIFICI

ET EXCELLENTISSIMI

DN. AUGUSTI VARENI,

Theologi Doct. ac Professoris celebratiss.

Consistorii Sereniss. Ducum PRÆSIDIS graviss.

Collegii Ducalis, Facult. Theol. & totius Acad.

SENIORIS venerabilis,

DN. Præceptoris, Patroni, ac Fautoris sui, filiali pietate

& observantia debenerandi,

d. XX. Maji. A. M. DC. LXXXII.

IN TEMPO JOHANNEO, ob Auditorii magni renovationem

hujusmodi actibus destinato,

publicæ eruditorum censura

exponit

JOHANN GABRIEL SANDHAGEN

Borcholtbusâ Westphalus,

AUCTOR.

ROSTOCKI, LITERIS VID. P. KEILENBERGI, ACAD. TYPOGR.

1182

*MAXIME REVERENDIS, AMPLISSIMIS
ET EXCELLENTISSIMIS,*

DN. SAMUELI POMARIO,
SS. Theol. Doct. celeb. atq; Eccles.
Lübectensium *SUPERINTENDENTI*
vigilantissimo.

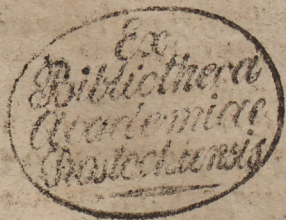
ET

**DN. PHILIPPO JACOBO
SPENERO,**

SS. Theol. itidem Doct. celeb.
Ecclesiae Francof. ad Moenum *PASTORI*
fideliss. ac Rev. Ministerii, quod
ibidem est, *SENIORI*
devenerando.

*Meis in Christo Patribus, pietate
quae filiorum est, suspiciendis,*

Exiguum hunc laborem
sacrum cupio

J.G. SANDHAGEN;

AD BENIVOLUM LECTOREM.

Um omnes, quia liqvid & iudicii & eruditionis ad hiftoriam & chronologiam facram V. T. doctiffimis fuis obfervationibus & meditationis eruendam illuftrandamq; in commune contulerunt, fuâ, quam merentur, laude publica qve fama fint digni, non minus inter ornamenta feculi cenfendi fuerint, qui primaria, animi deftinatione, in unis Hierofolymis, illâ, qvondâ celeberrimæ nationis, & vel univèrfi orbis, illa divinâ religionis & politiz fplendidioris, acropoli, ejusqve hiftoriâ & Chronologiâ, ex ipsis, quibus urgetur alicubi, longæ noctis opacis, in lucem meridiana revocandâ, partem qvandam ftudiorum, nervosqve ingenii defigunt, de qua metropoli veriùs & reverentiùs pronunciare licebat, qvòd de Carthagine qvondam Saluftius Marco Tullio perfamiliaris effatus eft: *Tacere de illa fatius eft, quam pauca dicere,* cum vel ipfius S. Spiritus iudicio, formidandos terrarum Reges in admirationem pariter & facrum qvendam tremorem vel horrorem abripuerit, illius urbium Regina fola contemplatio, qvippe, Davide teftè, *Reges quidem ad illam convenerunt, & profrefi funt pariter: ceterum, fimul viderunt, admirati conturbatiqve funt Pl. 48. 5. 6.* Neqve verò imperatur admirationi filentium: fed veneratio potiùs & facra qvandam commemoratio, quam ad externa ufqve magnificentiz fpectacula vel oftentamenta divinus extendit in purpurâ basilicâ præco, dum jubet confultorem, *circuire Zionem, numerare turres ejus, apponere*

animum ad muros vel munimenta ejus, & per plateas Hierosolymorum quasi deambulando, lustrare oculis animisqve tremebundis, palatia ejus (ibid. v. 13. 14.) ut tamen felicitatis & excellentiarum illius apex à Davide, non in faxis s. editis ab omni latere statuatur montibus, non in profundissimis, quales dabantur in primis inter Zionem & civitatem inferiorem, valibus, non in exadificatis ad stuporem usque moenibus vel turribus (de quibus quomodo suã habuerint ætate Josephus l. 6. de B. I. c. 13. Tertius, inquit, murus turres 90. habebat, quarum intervalla erant cubitorum 200. etsi admirabilior, præ ceteris, turris Psephina, ex qua per 70. cubitos supra muros edita, sole orio, Arabia prospici potuit, & mare, & finium Hebræorum, ultima, etsi contra illam Hippica turris, & iuxta hanc due ab Herode M. exadificate, magnitudine, pulchritudine, firmitate, universis, quæ toto orbe essent, præstitit. Medius vero murus in 14. turres, & antiquus in 60. divisus erat: omne autem civitatis in gyro spatium 33. stadiis fiebat) sed in sublimioribus longe excellentiis, quas inter primaria facile censenda, quod metropolis illa, testimonii Israelis, tabularum sc. legis & illius משפט כתר s. scripti corporis Juris divini esset depositaria Ps. 122. 4. 147. 19. 149. 9. & quum, Davidis & Salomonis ætate, inter se pulcherrima quadam concordique comunione coagmentata constaret, propter illud præclarum depositum s. תרן נגדן ודגנג- & תרן, ibi considerent throni juris, throni domus Davidis, ac eò ex omnibus tribubus confluerent Consultores Legis s. testimonii Israelis Ps. 112. 3. 4. 5. unde sanctissimum illud Davidis gaudium (ibid. v. 1. 2.) pacis & tranquillitatis votum

votum (v. 6. 7.) & propter communem sibi cum
tribus omnibus, & profelytis quoque, domum
Domini, ac ejusdem religionis consanguineos, *pro-
curanda pacis & boni publici studium* (v. 8. 19.) quod adeo
illa esset *civitas Dei*, in qua נכבדה מרכה s. non nisi
gloriosa, illi, cui debetur gloria ex v'sione, predicarentur,
in qua ignis & furnus DEO, consiliis mirifico, prae-
tenti illorum praestazione mirifico, in cujus templo Ma-
jestas & benignitas Dei publicis praconiis celebra-
retur, & inde ad extremos usque terra fines persona-
ret, ut sic, non ad editos montes sanctos, in quibus
fundatae portae Zionis erant, oculos David vel Isra-
elita Confessor attolleret: sed ad Deum, in illa civi-
tate sua & praecipue in palatiorum omnium palatio
s. Templo sancto gloriosè sese manifestantem, ac inde
illud Davidis: DEUS, inquit, in palatiis ejus agnoscitur
pro edito refugio, atq; ita auxilium Israelis expectaretur
à DEO qui fecit caelos & terram Ps. 87. 8. Isaia. 28. 29.
c. 31. 9. Ps. 48. 4. 10. 11. Ps. 121. 1. 2. Unde licet sub V. T. non
deessent splendidissima docentium tabernacula, & in
editis ut plurimum collibus exstructa Prophetarum
Collegia, ingentibus Prophetarum discipulis s. Filiis,
nec sine singulari Spiritus S. plenitudine, juvenes saepe
horum animos devotos afflantis, frequentata, &
musicis quoque concentibus ad attollendos animos,
sonora (vid. 1. Sam. 10. 5. 6. 10. c. 19. 20. 23. Cant. c. 1.
7. 8. 2. Reg. 2. 3. 5. 15. c. 9. 1. 4.) ex quo tamen dedicata
tabernaculo, & mox Templo, Hierosolyma, dilexit
DOMINUS portas Zionis praecunctis tabernaculis Jacob
quoniam, quia Hierosolyms revelandus erat Messias Tem-
(3) plii

Ali gloria, & in illa sacra metropoli ex omnibus nationibus sub cælo conscribendus exercitus Evangelicus, sic ut Egyptii, Babylonii, Palestini, Tyrii, Æthiopes, ibi regenerarentur & inde in orbem univèrsum exiret sonus Apostolorum Pl. 87. 2. 4. 5. 6. inde jã pulcherrima illa nomina, ut Hierosolyma, præcipuè quoad montem Zion, & dedicata templo, Aquilonis latera, appellentur Davidi יְהוָה נֹחַ כָּל הָאָרֶץ f. mons pulcher tractu, gaudium non Judæe solùm: sed & universa terra, urbs Regis Magni, ipsius sc. Dei qui agnoscat, & celebretur in palat. is ejus Pl. 48. 3. quomodo & Hebræis πρυτανεία urbis vana spe præstolantibus appellatur illa יְהוָה אֱלֹהֵינוּ f. initialium literarum voces אֱלֹהֵינוּ הַפָּאָרִיזֵנוּ Decor splendoris gloria nostra, ac prout de veteri Jerusalem explicant illud יְהוָה יִפְתָּה tali commentatione: DEUM benedictum divisisse seculum f. orbem in 7. climata, quæ in lingua S. appellentur נְפוֹת in quibus mutatis luculenta detur mutatio & æbris & sanitatis, ratione temperamenti natalis: אֲבָרָה יְרוּשָׁן הַיְהוּדָה יִפְתָּה הַנְּפוֹת וְכָל מִי שִׁיבָה אֲלֵיהֶן i. e. ceterum Jerusalem esse pulcherrimi & temperatissimi omnium climatum, sic, ut si quis eò perveniat ex aliis terrarum plagis vel climatibus, sanus & incolumis permaneat. vid. Aband. in Michlal Jophi. Ita de novissima illa sub templo u. circa Messie nostri tempora, pronunciant in Jalkut, quod illa metropolis 481. habuerit Auditoria publica f. docentium & discenarium sacra Collegia (Græcè Synagogas appellatas quomodo & Libertinos Hellenistas sc. τῆς ἀπὸ τοῦ Ἑλλάδος, libertorum filios, ut plurimum generis Græci, qui Romæ vel alibi apud Proceres servitutè servierant, Judaismi

sectatores s. iudaei, & Cyrenios, Alexandrinos, Cilices, Asiae minoris profelytos suas habuisse Hierosolymis *Synagogas*, & in disputationem vel *synagoga* descendisse cum *Stephano Protomartyre* constat ex Act. c. 6. 8. 9. cuius numeri symbolum mnemonicum commendarunt in voce *שלמה* Jes. 4. 21. & illorum ac Hierosolymorum pari splendore reedificationem exoptant abbreviaturam additam *יבנה* i.e. *יבנה ביהמה והחכונ* s. *exaedificetur & reedificetur celeriter in diebus nostris!* Atque illa tanta Hierosolymorum, in ipsis hymnis *Davidicis*, ad numeros usque *turrium recensendos*, & lustranda oculis interioribus illius urbis *mania & palatia*, commendatio, perpulit Praecellentem Juvenem Dn. JOHANNEM GABRIELEM SANDHAGEN, S. S. Theol. Cultorem florentissimum, ut post explicatas peculiari tractatu in inclyta *Julia portas Hierosolymorum*, & editum proximè de ipso splendidissimo quondam *Templo* sermonem publicum, ireret in meditamentum doctissimum *Casuum*, sive *Occupationum* potius vel *Expugnationum* lamentabilis *urbis*, & has in certos numeros revocatas, praefulgente scriptura, & *Joseph* praecipue, historia, peculiari sacra dissertatione publicae collationi *Academicae* submitteret. Licet autem alicubi, praecipue circa *Occupationem* 6. & 7. & illos ipsos *Principes exercitus Regis Assyriae*, à quibus extra urbem *in spinis*, *vepribus* & captus memoratur *Manasse* 2. Chrō. 33. 10. (quos Regi Chaldaeo s. *Babylonio* jam tunc *magnas Assyriae partes tenenti* transcribit *Josephus*, & inter regno *Babylonico* vindicat operose *Scaliger* in libr. de emend. temporum) nec minus, circa *expeditionem Nebuchonis*, ad expugnandum *Castellum* *בבלי* ad *Euphratem*

etiam situm, quod jam tunc ad novos Dominos Babylo-
 nios transiverat, non desint, quibus non adeo meridi-
 ana lux præfulget, prout tamē in vetustissimis Hebræ-
 orum sanctionibus cautum erat de obambulante vel
 dubia viâ aliquando incedente כִּי־הַכְרָמִים s. *inter*
vineas, licitum sc. tali esse, ut sit מִפְּסָג וְעַל־רֶגֶל מִפְּסָג
עַרְשִׂיצָא לְרַרְכוּ s. *ut sursum deorsum liberè inter*
vites discurrat, usq; dum in viam regiã redeat, ita quoq;
 tractatus præsentis Autor Eruditiss. alicubi discurrere
 & differere (quod nihil aliud est, quam *semina in areolas*
spargere) voluit, id seligendo, quod in tali discursu
 videbatur sibi maxime probabile. Bene precandum
 sacro illi instituto & laudatissimo Juveni, ut, prout
 pari fervore literarum sacris operatur, quo ante octo-
 decim annos in hac Academia prævit (publica quo-
 que de *LXX. hebdomadibus Danielis* dissertatione, me
 præside, tunc habitâ, probatâ nobili virium animi
 ingeniiq; contentione) Frater Germanus, nunc Vene-
 rabilis Ecclesiarû in metropoli Lüneburgâ Antistes &
 Superintendens religiosissimus, Dominus CASPAR
 H. SANDHAGEN: ita tanti fratris fam im, paremq;
 aliquando in domo DOMINI adipiscatur dignatio-
 nem sacram, futurus sic magno ὁικουμενὸν utile
 instrumentum, qua sine Tibi, Eruditissime DN. Sand-
 hagen, in ipsa hujus Epistolii clausula bona verba
 dicturus, sic accino:

Εὐχέ μοι ὄν παρόης σκοπὸν ἔμπεδον ἔμειβε κείνη
 πην ἀπὸ ἀκρίβειας εἰσεύσεβην
 Ὡδ' ἔσση ἱερὸν ἔπιπέμψῃς ὄργαστον ἀγνὸν
 Περσοδελτυπ. Θεῶν χάρισμον ἠδὲ βεβήεις.

Dabam ex Mesofelenio Academico Rostochii d. 8. Maij.

A. O. R. CIO. LDC. LXXXII.

AUGUSTUS VARENIUS, D.

Sanctissimæ URBILIM inquisitionis
 ac investigationis ingens emolu-
 mentum, obscurum esse non potest,
 qui sacris studiis sese dederunt, atq;
 ad explicationem divinarum lite-
 rarum op^{er}am aliquam adhibebunt;
 ut multa variaq; inter studia, quibus
 juvenilis ætas ad ista Sancta, divi-
 narumq; rerum intelligentiam in-
 formari solet, haud postremum locum sibi vendicet: ne jucun-
 ditatem dicam, quâ mirificè animum allicere potest. Non
 enim ignotum est omnibus, quantopere Topographiæ cum
 Geographia, Chronologia ac Philologia conjunctum studium
 oblectare soleat; cui jucundum non foret, illam quasi oculis
 suis inspicere urbem, quæ uti sancta, sic celebris, ejus monu-
 menta lustrare, quæ Scripturarum interpretationi non contem-
 nendam lucem sæpe numero afferre possunt? Quæso enim,
 quæ multarum rerum facies? quæ non unius historiæ cognitio?
 quæ multorum Scripturæ locorum interpretatio? quando illud
 non adhibetur medium, quod ista omnia illustrat, interpreta-
 tur, explanat, h. e. Geographiæ ac Chronologiæ cognitio. Ubi
 Sacræ Topographiæ studium non negligendum omnino, san-
 ctissimæ, præter cetera, *Hierosolymitana urbis*; quandoquidem
 illi ipsi ita multa sacræ pagine loca adhærent, absque illius co-
 gnitione & quasi typo, animo penitus impresso difficilia sane in-
 tellectu, si non profus reclusa, quæ innumeris exemplis osten-
 dere non est necessarium. Dedecus autem, ne gravius di-
 cam, ista tractare, uti solemus res non ita magni momenti! E-
 quidem rei jucunditate, singulariq; usu, atq; etiam venerandi

A

Fratriſ

Fratris mei consilio instigatus, juveniles haud ita pridem conatus, audacter fortè nimis, in oratione de sanctissimo ac stupendo Hieros. Templo secundo; Dein etiam in publica de portis ejusdem sacratissima URBS Disputatione ostendere ausus fui. Licet ingenii mei imbecillitatem alicubi superare probè nōrim, non potui tamen non horis subcisivis pergere circa idem fere argumentum, cum voluptas, quam animo excitat, propè sit singularis. Scilicet *extinctiones subversionesq; sancta Hierosolyma cum oppugnationibus expugnationibusq;* è divinis in primis evolvere atq; eruere literis pro virili laborabo. His ipsis quidem pagellis ultra *Babyloniorum everisionem* non progressurus, subsequentes Antiochi, Crassi, Pompeji, aliorumque turbas, & fatale excidium, utpote paulo prolixiora, aliquanto differens. *Benedictus DOMINUS DEUS צבאוהו יהוה habitans in monte SION, Hallelujah!*

Jes. VIII, 18.

EXPUGNATIO ET EXCIDIUM I.

A Condita verò URBE per Mel-

I. 7, c. 18.
de. B. I.9f. eruditiss.
Boch. Pha-
leg. p. 340. &
359.

Jud. I, 8.

Jof. I, 1.

s.
31. 169.

chisedechum, ut Josephus, vel, uti Judæi, per Semum, quem tamen eundem cum Melchisedechō perperam faciunt, aut alii per alium arbitrantur, cum in re incerta certi quid definire non liceat; prima omnium sive *exciso* sive *expugnatione*, quæ quidem ex Scripturis, tam sacris quam profanis patet, *Israelitarum promissam terram occupantium* fuit. Ibi namque pugnaverunt filii *Jebudab* contra *Jerusalem*, & ceperunt eam; & percusserunt acie gladii: & civitatem miserunt in ignem. Hinc *expugnatione* primùm, dein extrema *disturbatio atq; exciso* manifesta quidem, verùm non sic manifesta, ut de expugnationis tempore, deq; ipsis everforibus quæstio non oriatur satis intricata ac difficilis. Enimvero fortissimus *Josua*, uti magnam promissæ terræ partem ipse expugnavit; sic præter ceteros Reges *Adonizedechum Hierosolymitanum*, cum quatuor adjutoribus suis, Regibus *Hebron*, *Jarmuth*, *Lachis* & *Heglon* fortissimè debellavit, atque ita vicit, ut eorum etiam primariæ urbes *Lachis*, *Heglon* ac *Hebron* expugnata

gnata legantur. Quibus Hierosolymam adjunget, qui verba c. XV. attenderit; *Et Jebuseos habitatores Jerusalem non potuerunt filii Juda expellere: & habitavit Jebuseus cum filiis Juda in Jerusalem usq; ad hunc diem.*, etsi ejus expugnatio disertis verbis loco allegato non describatur. Inde non contemnenda quaestio de duplici expugnatione Hierosolymorum, una vivente Josua (Jof. X. & XV.) altera ipso mortuo à filiis Juda & Simeonis suscepta (Jud. I.) Et certè è doctissimis reperiuntur, qui pro duplici expugnatione ex dictis locis concludunt, ut primum à Josua aut ejus mandato ab Israelitis, viduata jam Rege suo (Jof. X.) ac conterrita, cum aliis expugnata & capta; *habitaverint* (sunt verba *Saliani*) *simul aliquo tempore Judei ac Jebusei* (Jof. XV, 63.) *pacifice.* Cum verò incolae veterani (pergit *Salianus*) *arcis ut videtur nixi praesidio, novos incolas moribus & religione dissimillimos & fortè victoriis insolentes exegerunt, pacisq; foedera perruperunt: à filiis Juda & Simeonis,* mortuo jam Duce Josua, denuo oppugnata, capta ac vastata fuerit. Sicq; apte prioribus, *quae à scriptura narrata sunt, posteriora congruere facileq; consentire,* allegato auctori videntur.

c. XV, 63

vid. Torniel, Ann. Sacr. p. 395. & Salianus Ann. Eccl. V. T. Tom. II. p. 336.

Sanè c. I. Jud. primum comma si attendere voluerimus congruere ac consentire videntur, quandoquidem *post mortem Josuae vers. 1. ascenderunt filii Juda v. 4. & pugnaverunt contra Jerusalem v. 8.* Revera tamen, *semel tantum ab Israelitis captam esse Hierosolymam* omnino existimo, idq; temporibus Josuae, licet non ab ipso Josua, sed filiis Judae & Simeonis; què admodum Pomerania ejusdemq; urbes expugnatae & subactae temporibus Leopoldi Imperatoris, non ab ipso Caesare, sed Electore Brandenburgico. Nec necesse est, ea quae c. I. Jud. inde à v. 8. ad v. 21. describuntur, post obitum Josuae demum contigisse; etsi post terrae distributione divisionemq; tribuum omnium in hereditates suas contigerint; sed *ויהי אחרי מות יהושע ויהי כני ישראל ביהודא* reddendus: *Et factum est post mortem Josuae:* (id quod c. I. ad usq; v. 8. & inde à v. 28. c. I. lib. Jud. sequitur. Et videtur quidem illud *ויהי כני ישראל* reddendum. Et in-

A 2

terraq;

interrogaverant filii Israel Dominum in plusquamperfecto (temporibus nimirum Josuæ) quo tempore Hebræi destituti in ejus vicem præterito non raro utuntur. Præstat tamen *emiodor* ad ea, quæ velut gesta sub Jhosuâ memorantur, & per quendam *σωόψι* recensentur in lib. Judic. cap. 1. dare à v. 8. ubi rectè B. *Glossius* præteritum pro plusquamperfecto positum affirmat, atque adeo verba *וַיִּלָּחֶמוּ בְּנֵי יְהוּדָה כִּירוּשָׁלַם* vertit: *Et pugnaverant filii Jebudab contra Hierosolymam*, illisque addit; *tempore se. Josuæ c. XV, 63.* Et *Franciscus Vatavilus* totum comma in plusquamperfecto vertens: *Jam autem pugnaverant filii Jebudab contra Jerusalem, expugnaverantque eam & percusserant eam (i. e. cives ejus) ense, & iniecerant urbem in ignem.* Quod si verò temporibus *Josuæ* gesta illa sunt, quæ recensentur bella usque versum sive 21. sive 28. cadit omnis *duplicitas occupati.* Neque verò aliter potest si cum c. xv. *Josuæ* conferantur, quo *Hebronis Debirque*, occupatio totidem verbis & circumstantiis narratur atque hoc nostro c. 1. *Jud.* nisi quod istic *Calebo* speciatim adjectis præter Othonielem nullis adiutoribus, quos tamen habuisse omnino necesse est; hic omnibus *filii Juda & Simeonis* adscribatur, quorum Ducem *Calebem* cum *Sa-*

Tom. II. liano non ob pietatem tantum, præstantiam, ætatem atque Ann. p. 334. auctoritatem, sed præmiæ etiam promissionem qui *Ciriathsepher* percuteret, fuisse crederem. Eadem verò ipsi etiam *Josuæ* adscribitur, uti solent primariis militiæ Principibus minorum Ducum gesta tribui; & quod *Judæ* tribum cum *Calebo* dimiserit isto cum mandato, ut urbes eas occuparent: adeoque non alio sensu, quàm quod vivo *Josua* facta fuerit. Si enim *Josuæ* occupatio diversa esset ab illa *Calebi*; quæ *Calebus* filios *Enakim* excindere potuisset, quos jam omnes *Josua* delevisse legitur. Sic enim scriptura habet: *Et excidit (Josua) Enakim è monte, ex Hebron, ex Debir, ex Anab, & ex universo monte Jebudab, & ex omni monte Israelis; cum urbibus eorum devotioni dedit eos Jehosuah. Non relictus est de Enakim (quisquam) in terra filiorum Israelis; tantummodo in Gaza,*

Phil. Sacr.
p. 643.

in Annot.

Tom. II.
Ann. p. 334.

Jos. X.

e. XI, 21.

32.

Gaza, in *Gath* & in *Afdod* relictæ sunt. Si nulli in urbe *Hebron* atque *Debir* fuere relictæ, hæc ipsa occupatio ab illa c. XV, 13. 14. 15. Jud. I. 10. 20. non distinguenda erit.

Hæret cerè *Salianus* ubi veritas ex *Calebi* historia ocu- loc. cit. p. 117.
 los ejus perstringit, & in respondendo ad contradicentium ob-
 jecta variè se torquet; ut nescio quam sibi sine fundamento
 cum aliis duplicem *Hebron*, vel potius duas partes inferio-
 rem ac superiorem fingat, quarum alteram *Josua*, alteram
Caleb expugnarit: donec tandem ad veritatem propius ac-
 cedit, atque semel *Hebron* tantum captam fuisse agnoscit,
Hierosolymam, nihilominus bis expugnata esse perperam cre-
 dit, non attendens quam arctissime hæ duæ conjungantur.
 Post vigesimum enim demum comma, narrantur de *Benjami-* Jud. I, 21.
nitis (à quibus filii *Judæ* belli socii non separandi *Jos. XV, 63*)
 quod *Jebus* os non expulerint. Non dicitur quod nequive-
 rint expellere, sed quod non fecerint, ac si excusandi fuissent
 si propter imbecillitatem vincere hostes ipso etiam vivente
Josua non potuissent; quemadmodum juxta *Lutherum* Princi-
 pis hujus temporibus planitiem sive campestria obtinere non
 potuerint, quod ejus habitatores ferreis curribus instructi fuerint
 (conferatur tamen *Jos. c. 17. 18*) Quando verò *Josua* jam occum- 19. 9f.
 bente præpotentiores facti & accreverant (*Exod. 23, 30.*) ana- *Jos. XV, 63.*
 themizandi omnino fuissent divino mandato, nec fœdus *Exod. 13, 32.*
 cum illis pangendum, nec eorum miserendum. Quod cum *c. 34, 12. seq.*
 non servassent, atque non *Benjamin* solum (cum *Juda* & *Si-* *Deut. 7. 2.*
meon v. 3. c. 1. *Jud. conf. Jos. 15, 63.*) sed & *Manasse* v. 27. &
Ephraim v. 29. & *Sebulon* v. 30. & *Affer* v. 31. & ceteræ tribus,
 tributarios potius facerent populos expellendos, quam ut Di-
 vino præscripto extirparent; inde matrimonia cum illis c.
 III. 6. divina lege prohibita, ac porro abominanda idolola-
 tria. atque hinc illæ lacrymæ, Angeli ipsius fœderis reprehensio
 c. II, 1eq. & inflietæ servitutes gravissimæ c. III, seqq. Ecce
 verò nexum, in quo quid jure desiderari possit vix video!

Atque igitur de *Ima* omnium expugnatione S. urbis *Hie-*
roso-

rosolyma nobis constabit, quæ à temporibus inde Melchisedechi, celeberrimi illius in sacris Regis ac Sacerdotis Divini Maximi, intacta & inconcussa, quantum quidem nobis liquere potest, steterat. Illius enim regiam **שלם** Salem cum nostro **ירושלם** Jerusalem eandem fuisse pluribus demonstrari posset; sicut etiam ex vocibus **יראה** videbit (notissimi illius Abrahami **יהוה יראה** Dominus providebit Gen. XXII, 8. 14) & **שלם** Salem, nomen **ירושלם** Jerusalem constatum: etsi de immutationis tempore præter conjecturas nihil afferri possit. Quas inter, haud est improbabilis Petri Danielis Huetii celeberrimi Galli, quando Israelitas ipsam, quæ Josuam, postquam vicina loca insederunt, memores Abrahamici dicti & inpositi loco nominis, novum nomen urbi finxisse ex veteri Salem, quod à Jebusæis finitimisque gentibus habebat, & altero **יראה** Dominus videbit, quod ab Abrahamo habuerat, probabiliter dici posse censet.

Vid. Pl. 76. 3.
of. Lightf.
Hor. Talm.
in Evang. p.
42. 43.

Demonstr.
Ev. Tom. I.
p. 285.

Jud. I, 8.

Jos. X.

2. Sam. V.
Jos. XV. 6;
Jud. I, 21.

Interim expugnatio fuit quæ cum EXCISIO ac vastatio conjuncta esset. Ceperunt enim eam filii Judæ & Simeonis & percusserunt acie gladii, & civitatem miserunt in ignem, sive injecerunt ignem in urbem i. e. totam conbuserunt. Idque ideo fortassis, quod ejus Rex præcipuos Reges Canaan ad arma concitaverat adversum Israel & Josuam, magna audacia & furore bellum gerens; si non singulari quadam irruptione in ipsos filios Judæ ejusmodi severam animadversionem ac rerum omnium disturbancem sibi ipsis incolæ contraxerunt: in primis, cum propter vicinitatem eorum qui arcem urbis strenuè defendebant, haud difficulter Judæi animadverterent, occupatæ partis inhabitationem liberam sibi ac pacificam non fore in non ita magna suorum copia, atque adeo igni potius quam hostibus eam committendam. Hæc namque ab ista distinguenda, urbs sc. ab arce munitissimi montis Sionis, inferior civitas à superiore quam usque ad Davidis tempora relinquere Jebusæis coacti sunt, ut propterea habitatores terra, & cum filiis Judæ ac Benjamin in Jerusalem vel hujus agro, pagis atque

atque oppidis, habitasse dicantur. Ita enim hoc mallet de
 cohabitatione in eadem regione, quam intra solos eosdem
 urbis muros intelligere; (Conf. tamen Jhof. 15. 63. c. 18.
 vers. 23.) quemadmodum res ipsa loquitur, non minimam
 regionis partem, Hierosolymam agnovisse Dominam, quam
 Judæi & Benjaminitæ cum Jebusæis ita distribuerunt, ut alter
 utri parti hic, alii iste ager, pagus, oppidum cesserit: pacem
 inter se invicem ita colentes, si continua bella, incurfiones
 direptionesq; vitare voluerunt. **EXCISA** verò igne ferro-
 que **URBE** in sacris clarissima, ac celeberrima deinceps per u-
 niversum orbem, magnis divinisq; rebus sanctissima, ab Israeli-
 tis ac præcipue Judæ & Simeonis filiis vivente Josua; reedi-
 ficatio ejus atque inhabitatio filiorum Israel ante Regum ini-
 tium patet, sed ut quæ ætate, quoq; judice id factum sit, osten-
 dere ego non possum. Etenim quando Levita veniebat Jebus
 s. Jerusalem, dicebatque puer Domino suo: *Veni obsecro, & de-*
clinemus ad urbem Jebusæi hanc & pernoctemus in ea. re-
 spondebat Levita: **Non concedemus ad URBEM ALIENI-**
GENARUM, qui non sunt de filiis Israelis. Adducam
 hic verba Summe reverendi Dn. D. Sebast. Schmidii: *Quæso*
re! inquit, si Hierosolyma à tribu Judah tum temporis jam
reædificata & inhabitata fuit, cur eam Levita vocat urbem
Alienigenarum, qui non essent de filiis Israelis? Si enim uti-
que etiam aliqui Jebuseorum in ea quoque habitaverunt; num
verò istud nomen propterea meruit. Quod si puer Levita de
urbe Jebuseorum, quam tribus Juda nunquam expugnare-
rat locutus est: cur herus ejus non saltem in alteram urbis
partem, in qua Israelita erant concessit, si hæc jam restaurata
fuit, & revera Israelita in ea habitaverunt? cur ad Gibeam
usq; progressus est? Tum itaq; nondum erat restaurata Hie-
rosolyma, quæ combusta fuit. Hactenus celeberr. interpretes
 Postquam verò restaurata fuit, licet hostibus quasi circumse-
 ptus esset Israel, qui magnis conatibus, multoq; non raro
 rerum successu contra eos pugnârunt; eò tamen res ipsorum
 non fuere redactæ, ut Hierosolyma quòd quidem scriptura

Jud. XIX, 10.
11.

17.

Comment.
in libr. Judi
P. 74.

12.

referat, Israelitis inhabitantibus erepta, imò verò ne expugnata quidem fuerit: unde egregia ejus munitio, montibus videlicet altissimis superstructa, obscura esse non potest. Neq; sub imperio priorum Regum, *Saulis, Davidis* ac *Salomonis* ab hostibus devicta; nisi quod munitissimam ejus partem ad illud usq; tempus ab Israelitis nondum expugnatam, SIONEM, fortissimus *David* obtinuerit.

EXPUGNATIO II, *montis SIONIS.*

Is enim cum Divinâ voluntate populique consensu universi Israelis jam esset Rex constitutus Hebrone, nihil meditabatur intentius, quàm, quomodo istum montem, qui à Josua ad illud ipsum tempus omnium bellatorum conatus ultra 396. annos (comput. ex 1. Reg. VI, 1.) eluserat, i. e. partem superiorem nostræ, urbis à Jebusæis habitatam hactenus, ac strenuè defensam, occuparet, spinamq; illam non Judæorum modò ac Benjaminitarum oculis, sed sui ipsius in prin. i. atqve universi populi cordibus infixam extraheret, libertatemqve toti regno suo afferret. Certè nihil ipsi videtur prius, nihil antiquius hoc opere fuisse, quod cum via regnum capessisset, exequitur. *Abiit enim Rex & viri ejus in Jerusalem ad Jebusæum habitatorem terræ, vel ut alibi: Et vivit David & omnis Israel in Jerusalem.* Unde verò totus Israel cum Davide ivisse scribitur? Non quod ibi substituisse intelligendus sit; neque enim necesse fuit ad obsidionem unius arcis, tam incredibilem totius Israelis hominum multitudinem, cum magnis minimeque necessariis sumtibus ac laboribus retineri, cum vel sola tribus Juda suffecisset; sed quod recedens Hebrone, post creatum Regem, ad habitacula sua illac transibat; quemadmodum Jerusalem omnibus propemodum tribubus, si Judæ & Simeonis excipiamus, Hebrone ad proprios lares revertentibus in via erat. (Vid. l. c. 1. Chr. XI, v. 1. 3. 10.) Ivit autem Rex cum suis in *Jerusalem* à filiis Judæ & Simeonis, vivente & mandante Josua captam (Jud. I, 8.) ut primariam ejus partem Jebusæorum idololatriæ huc usque servientem, expugnaret.

2. Sam. V, 6.
1. Par. XI, 4.

Et

Ea verò erat SION, locus naturâ egregiè factus ad firmitatem, mons munitissimus, altus ad miraculum usq; & præruptus, ut etiam propter abrupta undiquaque *מעון ה' סדא-מובען ה' vix ulla parte accessus esset*, vallibus cinctus, in Meridionali inprimis latere, ita profundis ac inviis, ut *pro manibus horribiles illas agnoverit* M. etiam Pompejus. Munita quidem admodum erat univèrsa Hierosolyma, montibus superstructa *altissimis*, ACRA nimirum, ad Boream opposita parti SIONIS (qui prolixo tractu per Australe latus ab ortu in occasum semicirculari forma tendit) cui vetusta SALEM incumbebat; orientali verò MORIJA *Templi sedes* ad septentrionem itidem: cui ad Boream, *Acra* ad ortum, proximus collis BEZETHA; sed horum non est, qui sublimitate *Sionem* adæquet, nedum superet, sic certè, ut *superior ille civitas Josepho* veniat, ceteri omnes *inferioris civitatis* titulo insigniantur. Accedebat industria & pertinax Jebusæorum studium, in uno hoc loco omni opera municendo ac defendendo, ex quo non eorum modo salus, sed supremus etiam univèrsæ gentis interitus pendebat; ut reddi potuisset inexpugnabilis, nisi DEUM oppugnatorem habuisset. Inde tumor atque ingens fastus & contemptus & irrisio; ut Davidi dicerent: *לֹא תָבוֹא הַנֶּחַל לֹא תָבוֹא הַנֶּחַל non ingredieris huc, nec poteris capere hunc montem; imò verò כִּי־אֵם־הַקִּיָּר לֹא תָבוֹא הַנֶּחַל Non ingredieris huc; quin remove te cæcos & claudos dicendo: Non veniet David huc.* Misit fortè ad eos Rex nuncios, qui ad deditiorem æquis, ut solet, conditionibus hortarentur. Illi verò confisi munitionibus & loci firmitate, non deditiorem tantùm recusarunt; sed contemserunt etiam atque illuserunt, *solos cæcos & claudos* ad resistendum Davidis exercitui licet fortissimo, & frangendum omnes vires & conatus ejus sufficere jactitando quibus etiam arcem defendendam tradidissent. Quemadmodum *Josephus, Jebusæi*, inquit *quorum l. 7. antiq. urbem (superiorem Sion) incolabant Chananaorum & ipsi c. a.*

vid. Jos. l. 6. c. 6. de. B. I.

ibid. l. 1. c. 5. vid. Jos. l. 6. c. 6. de B. cõf. Villalp. App. Urb. & Templi Tom. III. l. 1. c. 6. & cui placet disp. mea de port. ver. Jerus. p. 37 & 51

2. Sam. V, 6.

l. 7. antiq. c. a.

B

gene-

generis, clausis ad ejus adventum portis, & in manibus quotquot erant cæci vel claudi, aut aliqui mutili in contemptum Regis collocatis, dicebant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus David, ita pergit Josephus, oppugnationem aggreditur, & cum strenua militum opera uteretur --- vi inferiorem urbis (Sionis) partem occupat. Non enim Acra hoc loco & reliqui urbis nostræ montes intelligendi, qui inferioris civitatis nomine insigniri à Josepho aliàs solent, quos dudum in potestate Israelitarum fuisse non ignorabimus; sed cum ipse Sion à parte orientali non ejusmodi altitudine emineret, qualis ostendebatur in occidentali ejus latere, ubi locus erat valde excelsus & ipsius collis veluti vertex, altius prope ad XXX. cubitos eminens, imò in maximam celsitudinem erigebatur, in cuius vertice prærupta rupes, in qua olim Jebuseorum arx extructa fuit, uti Clariss. Villalpandi verba habent: per inferiorem urbis partem, loco ex Josepho allegato, non nisi latus orientale, summissius aliquanto occidentali SIONIS intelligendum apparet. Occupata verò inferiore parte montis, & resistente sola arce, pergit Josephus: decrevit (Rex) propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare, promisitque ei, qui per subjectam vallem in arcem evasisset totius exercitus imperium se commissurum. Et cum eo certatim omnes eniterentur, cupiditate summa præfectura accenssi, Saruja filius Joabus prævenit, & conscensa arce, clamore sublato, à Rege promissum copiarum imperium poposcit. Sic Josephus; ex quibus quæ scriptura brevius habet illustrari possunt.

Scilicet proposuerat Davides illi præmiis præfecturæ militaris, qui percussisset Jebuseos בְּרִשְׁתּוֹ in primis, autem existit uti B. noster Lutherus, attingissetque fistulam rectorum sc. canales, & abstulisset cæcos & claudos; Joabum filium Zeruja (sororis ipsius Davidis) in primis sive primum ascendisse (artene an manibus pedibus scopulos perreptando ut olim Jonathan, 1. Sam. XIV, neq; scriptura neque Josephus desu

Jos. l. 6. c. f.
de B.

Tom. III,
l. 1. c. 6.

loc. cit.

1. Par. XII, 6.
2. Sam. V, 8.

defi in militiaque totius Israelis principatum obtinuisse constat. Sic vero occupata etiam arce Jebusæorum, num acie, sicut pridem filii Judæ & Simeon inferiorem civitatem, percusserint, in scripturæ silentio dubitari potest. Qui furibundo militi resisterunt atque occurrerunt, interemtos fuisset, facilis est conjectura, etsi reliqui tenera & effoeta ætate servati fortè fuerint: quemadmodum etiam Joabum residuum urbis servasse ac vivificasse dicitur, præterea Aravam servatum novimus, & Josephus Jebusæos ejectos perhibet.

1. Par. XI. 8.
c. XXII. &
2. Sam. XXI.
1. 7. ant. c. 3.

David autem uti jam ante sine dubio meditatus fuerat, regni sui sedem expugnatam Sionem declarat, de suo nomine civitatem David eum nominans. Erat enim is locus quasi umbilicus & centrum benedictæ terræ, ut ad populi gubernationem inde mandata regia in totum regnum æquis ferens spatii commodissime diffundi possent. Insuper amœnissimus, jucundissimus, qui cœli delicias præsentaret. Huc sæpe numero Hebrone regnans piissimus Rex oculos conjecerat, regnique sedem animo elegerat, ac post expugnationem revera constituit. *Habitavit enim David in munitione (arce) vocavitque eam civitatem David.* Cumque postea ab ipso Numine religionis asylum ac domicilium denunciaretur Hierosolyma, sicut jam ante Davides quoque animo destinaverat, filiusque ejus Salomo in Morijsa monte incomparabile totoque orbe decantatissimum Templum immensis sumptibus extrueret: libera fuit sancta URBS ab omnibus incursionibus expugnationibusque ad usque Rechabhami tempora, quinque jam annis post Salomonis obitum præterlapsis.

2. Sam. V, 9.
c. XXIV.
c. VII.

OCCUPATIO III.

Tunc temporis, anno sc. Vto Regis Rechabham ascendit Sesak Rex Egypti contra Jerusalem — Et cepit urbes multas, que in Juda, & venit ad usque Jerusalem — Et tulit thesauros domus Domini & thesauros domus regis & omnia tulit: Et tulit clypeos aureos, quos fecit Salomo. Causa mali

2. Chr. XII 2.
4.
9.

2. mali subjungitur, prævaricatio in Dominum: *Nam prævaricati fuerant in Dominum. & dereliquit legem Domini Rechabham & omnis Israel cum eo*, ut in regno Rechabham, non minus, quam in regno Jeroboami, quo auctore peccavit Israel, idololatria atq; omnis turpitudine strenuè invaluerint. Causas verò alias belli invenire non est ita facilè, inprimis cum ipsius Salomonis matrimonio affinitate invicem fuerint juncti, nec Judæum Ægyptium ulla ratione læsisse constet; nisi fortè Jeroboami hospitis olim sui (1. Reg. XI, 40.) invitatu venisse, templumq; spoliasse dixerimus, ut eo facilius Israelitæ, utpote spoliatum ac deformatum, illud negligerent, profanisq; vitulorum fanis acquiescerent: attritis insuper Rechabhami viribus, tutius ipse regnaret, imò ejus regnum, Sefaci amici, l. affinis fortasse sui, liberalitate, aut armis propriis postea sibi subjiceret. Sed & ambitione *Sesak* (qui profanis historicis est celeberrimus *Sesoftris* uti jam jam patebit) universum sibi orbem subjecturus, Judæos etiam bello petiisse non est improbabile; DEUSq; adèd improba Regis voluntate, ad castigandum Rechabhami & populi defectionem, uti potuit. Hactenus enim Ægyptii Israellem bello petere veriti erant, nondum immemores exitus ex Ægypto, atq; inusitata sui Regis universiq; exercitus cladis. Et licet vulnus tandem consanuerit, ab omni tamen bello contra populum Israel abstinuerunt, non sine horrore ac trepidatione illud nomen audientes, donec hic noster *Pharao Sesak* auderet.

Is quippe potens viribus animoq; magnus, cum plurimas gentes subjugasset, vicinos Judæos non vicisse dedecus ducebat. *Sesoftrim* dico, sive ut alii *Sesofsin*, vel *Sethos*, profanis historicis & ipsi *Josepho* fortissimum Regem, bellica civiliq; gloria celeberrimum, splendidissimum; qui res illusterrimas & maximas gerens totum terrarum orbem sibi subjugandum proposuit, in Africam, Asiam, atq; Europam, arma movens; Æthiopiam, Lybiam, Arabiam, Mediam, Persiam,

de hoc Rege
ejusq; rebus
gestis qf. in
Compendio
vid. Ioh. Mar
shami Can:
Chron. p. 370
seqq.

Perſiam, Bactrianam, Indiam, Scythiam, Thraciam & aliâ multa regna perdomuiſſe ſcribitur: *Judeam* etiam ejuſq; ſanctam *Meropolin* cervicem jugo præbere coëgit. Nobis notandum, inter multas magnasq; M. hujus Regis expeditiones, profanos hujus noſtræ contra Judæos, etſi brevibus interſerant, proſus tamen non obliſci; id quod *Joſephus* videns, in eo errare tantum *Herodotum* arbitratur, quod quæ *Sesaco* adſcribendæ erant res geſtæ, *Sefoſtri* tribuat, adeoq; hujus, inquit, expeditionis (Hierofolymitanæ) meminit etiam *Herodotus Halicarnaffensis* in Regis nomine tantum errans. Sed cum de re *Joſepho* cum *Herodoto* conveniat, de nomine leviffimam eſſe criminationem, laudatiſſimi *Marſhami* eſt judicium. Qui Hebræis enim *Sesak*, Græcis *Sefoſtris* dicitur. Voluit autem opinor *Joſephus*, dicere eum ſcripturam *Suſakum* ſive *Sesacum*, quem *Herodotus*, *Diodorus* aliiq; *Sefoſtrem* nominant, quem *Sesakum* dicere debuiffent. Ceterum ſcripturam cum *Joſepho* & profanis aliis conferendo, unumque ex alio explicando, res omnis nobis eò luculentius innotefcet.

in Eut. 1. 2.
ed. Frac. A. O.
1603. p. 127.
l. 8. ant. c. 4.

Aſcendit autem (ſicuti *Scripturæ* verba jam ante quoq; notavimus) anno Vto Regis *Rechabham* *Sesak* Rex *Ægypti* contra (in) *Jeruſalem*. Cum (in) mille & ducentis curribus. & cum ſexaginta millibus equitum; & non numerus populi, qui venerunt cum eo ex *Ægypto*, *Lubim*, *Suchim* & *Chuſim* (LXX & vulgata *Lybies* & *Trogloditæ* & *Æthiopes*) Hic exercitus *Sesaci* (*Sefoſtris*) à *Spiritu S.* expreſſè indicatus. Sanè ingens hominum copia, viribus præcipuè ex *Diodori* relatione præſtantiffimorum, ſexaginta millia equitum cum mille & ducentis curribus, populusq; innumerus, quem idem *Diodorus* ad ſexcenta, *Joſephus* autem ad quadringenta millia extendit, etſi *Diodorum* in enumeranda equitum 24. curruum, verò octo millium & viginti copia, errare neceſſe ſit, cum utraq; à ſcriptura recedat, cui omninò *Joſephus* aſſentitur. Quamvis enim currus *Diodorianos* ſacro numero ſuperaddi-

2. Chron. XII, 2.
3.
l. 1. hiſt. ed. Han. 1604. p. 50.

- s in expeditione contra Judæos non adhibitos, sed tempo-
 ris lucrandi ergo aliò demissos fuisse diceremus; equitum,
 tamen multitudo planè non convenit. Quidquid autem sit, ex-
 ercitus ferè magnum facile agnoscimus; cujus Duces Regem
 fecisse à pueris secum educatos, amplius mille septingentos,
 virtutis gnaviter studiosos ac bello exercitatos, fraternaverò
 Regi & sibi mutuo benevolentia devinctos, *Diodorus* perhibet.
 Isto igitur robustissimo, terræque etiam gravi exercitu
 instructus Rex *Sesak*, cepit (ita pergit scriptura) *urbes mu-*
nitas, quæ in Juda & pervenit usque ad Jerusalem. Pau-
 lò pluribus *Josephus*: *irrupens igitur in Hebræorum regio-*
nem, munitissimas Roboami (Jeroboami propter fædus non-
 petens) *urbes sponte deditionem facientes in fidem suam rece-*
pit, quibus presidio firmatis, postremo Hierosolyma est aggressus,
 quo videlicet Rex & principes Juda confugerant: haud ob-
 scurè eo ipso ferudem & pavido corde *Rehabham* pro con-
 fessione filii *Abia* demonstrans. Quam verò timiditatem,
Herodotus cum contumelia notat. Enimverò cum narrasset:
quæcumq; nancisceretur (Sesostri) feroces & vehementer stu-
diosas (gentes) libertatis, in earum regionibus cippos statuebat
in scriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrent ipsum
illos vi subegisse: quarum verò urbes nullo pralio, nulloque
negotio cepisset, his cippis inscripsit, tum easdem literas quas
scripserat eis gentibus quæ viriles exstiterant, tum muliebria
genitalia, planum facere volens, illos haud quaquam viri-
les exstitisse. paucis interjectis subjungit: Titulorum,
 quos *Sesostri* Rex *Egypti* regionatim erexit pleriq; jam in-
 columes non exstant, quosdam in *Syria* *Palestina* ipse vidit
 inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genita-
 libus. Ita *Herodotus*. Quæ *Josephus* de *Rehabham* dicta
 esse non potest diffiteri, ut hisce potius explicet: Memi-
 nit hujus expeditionis etiam *Herodotus Halicarnassensis* in
 nomine tamen errans, & quod pervasis multis aliis genti-
 bus etiam *Palestinam* *Syriam* subjugarit, hominibus non ex-
 per-

porta vi deditionem facientibus. Apparet autem quod no-
stram gentem dicere velut ab Ægyptio subactam. Narrat
enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui priusquam Mar-
tem experirentur, deditionem fecissent, in quibus pudenda mu-
liebria insculpta fuerint. Roboamus autem is fuit Rex nos-
ter, qui urbem antequam oppugnaretur dedit. E. tradita po-
tius Hierosolyma quam expugnata. Inscriptio autem si eam
hic quasi in via videre libuerit, sacris Ægyptiorum literis ex
Diodoro Græcè legi potest: l.c.p. 58.

Ἐγὼ τὴν ἢ τὴν χώραν ὅπλοις καὶ ἀρπύσμασιν τῶν ἐαυτῶν
Βασιλέως Βασιλέων καὶ Δεσπότης Δεσποτέρων
Σεσοῦσις.

Hanc regionem suis armis devicit
Rex Regum & Dominus Dominorum
SESOOSIS (Sesoftris)

Incipis verò apud gentes quidem strenuas ac pugnaces, pu-
dendum viri, apud ignavas autem & timidus femina expres-
sum fuisse præter citatos hætenus auctores, Africanum & Euse-
bium in testimonium quoque adducit nobiliss. Joh. Marsham
l. c. p. 379. Ab Herodoro tamen alia offertur cum figura sive l.c.p. 127.
statua alia, quam Diodorus etiam refert inscriptione tantum, 127. 128.
omissa, circa Ephesum & Smyrnam visa, Vir sc. magnitudine
quinum palmorum (Diodorus staturam quaternos palmos fuisse
proceriorem quatuor cubitis quàm ipse statura fuit) insculptus
fuit statua ex petris sculpta; dextra jaculum, sinistra arcum te-
nens, ceteramque armaturam tam Æthiopicam quam Æ-
gypticam gestans, per pectora ab uno humero ad alterum in-
scriptis sacris literis Ægyptiis hæc referens.

Ἐγὼ τὴν ἢ τὴν χώραν ὁμοίσι τῶν ἐμοῦ ἐκπαύμην

Ego regionem hanc meis humeris obtinui.
Honorifica magis hæc statua & inscriptio altera ista, quam
non nisi fortissimis gentibus reliquisse videtur, ex altera tamen
cum nomine careat declaranda, sicut & scriptores monent.

Sed

Sed nos ad Hierosolymam; quæ sic tradita magis quàm expugnata, furorem nihilominus Sefaci perfentiscere debuit.

1. Reg. XIV, 25. Tulit enim, uti scriptura habet, thesauros domus Domini & thesauros domus regie & omnia tulit: & tulit clypeos aureos quos fecit Salomo. Ita fere agitur cum Templo, atque cum illo, qui Hierosolymam Hierichuntem ibat: quemadmodum ille incidebat in latrones, qui omnibus rebus ac bonis ipsum exuebant: ita Templum in sacrilegos incidit, qui suis ornamentis illud privant. Ubi quidem Josephus perfidiam Sefacum accusat, quod Rechabham per metum urbem dedente condiciones non servaverit; sed deprædatus templum, thesauros, tum DEO sacros, tum regios expilavit, exportatâ innumerâ auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Igitur in conditionibus tutela templi fuit, quod ille non nisi auro gemmisque ad stuporem usque & oculorum obfuscationem splendere ac fulgurare animadvertens, perfidus factus, condiciones non servavit, & contra fidem deprædatus; omnia tulisse (2. Par. XII.) ne scrupulo quidem relicto (Jof. I. c.) per amplificationem scriptoris pretiosissimæ jacturæ incredibilem magnitudinem lamentantis ac deplorantis, scribitur. Neque enim omnia ita tulit, ut ne scrupulum quidem reliquerit, cum vasa aurea & argentea, quæ fecerat SALOMON Rex Israel in Templo Domini, ad usque primi Templi destructionem servata fuerint, ut raperentur à Rege Babylonis, quemadmodum idem etiam mare & bales à Salomone in Templo positas abstulit. imò verò tulit Assa omne argentum & aurum residua in thesauris domus Domini & thesauris domus regie & dedit ea Benhadad Regi Damasci, ut ne sic quidem totos thesauros à Salomone relictos deprædatus fuerit Sefak, sive quod occultata nonnulla fuerint in Templi cellis grandioribus per Sacerdotes: conf. Expugn. V.) sive quod animi quandam magnitudinem atque excellentiam liberalitate ostentaturus Ægyptius, thesauros prorsus exhaurire noluerit. Et verò thesaurorum nomine intelliguntur numerata pecunia, auri atque argenti massæ

massæ lapides pretiosi, omniaq; id genus DEO consecrata, operi tamen nondum applicata, sed in S. Templi cellis seposita, quæ non semel ab alio atq; alio Rege sublata fuisse mox ex scriptura patebit. Vasa autem, & refixæ parietibus auri argentiqve laminæ in splendidissimum Templi ornamentum, tum etiam clypei, non hoc ipso tantum loco nostro; sed ubi Nabuchodonosorus *vasa omnia domus Domini tam majora quam minora & Thesauros Templi* in Babylonem transtulisse dicitur, *2. Par. 36. 18.* THESAURIS *contradistingui* videmus, ut itaqve dicendum: Dominum, cordium moderatorem, *Sesacum* cohibuisse, atqve ita fuisse moderatum, ut vasa divino ministerio sacra non attigerit, neqve omni suo ornatu, è parietibus, pavimento, foribusqve & ipso S. Sanctorum, Sanctiss. Templum privaverit; sed immensam auri argentiq; vim, gemmarum etiam laminarumqve operi nondum applicatarum pretiosissimam atqve egregiam copiam, cum scutis & clypeis Salomoneis secum deduxerit: Deduxerit etiam thesauros regio incredibilis pretiositatis, ut Scriptioribus, tam sacro quam profano, iacturam deplorantibus, *omnia, ne scrupulo quidem relicto*, deportasse per *av'Enon* dicatur. Atqve illa sunt, quæ in *Sesaci* sive *Sesofiris*, fortissimi Ægyptiorum Regis, fama qve celeberrimi, contra Judæorum Regem, Rechabham, ejusqve gentis primariam urbem S. *Hierosolymam*, expeditione, notanda veniunt; à qua jam ulterius sine mora progredi licebit ad Philistæorum Arabumqve gesta, quibus eandem URBEM & gentem, non infeliciter oppugnasse videbuntur.

EXPUGNATIO IV.

DE hisce scriptura hunc in modum: *Et excitavit Dominus contra Joram spiritum Palæstinorum & Arabum, qui ad manum sunt Cuscheis. Et ascenderunt in Juda & pervaserunt eam, & captivam abduxerunt omnem substantiam inventam in domo regia, filios quoque ejus & uxores ejus* *2. Par. XXI. 16* 17.

- ejus; & non remansit ei filius nisi Jeboachas minor filiorum ejus. Causam irruptionis si addere voluerimus, paulò præcedit: *ambulavit Joram, piissimi Regis Jehoschaphatis, impius filius per viam regni Israel & domus Achabis, cujus ipse filiam, nequissimam illam Athaliam, uxorem duxerat.* Hinc non defecit modò Edom & Libna; sed cum Rex pergeret nihilominus excelsa fabricare in civitatibus Judæ, & faceret scortari habitatores Jerusalem, & prævaricari Judam, invectiva Eliæ prophetæ, inter coelites per aliquot annos jam tum agentis, quæ mala multa, magnam populo filijs & uxoribus plagam, ipsi verò maximos acerbissimosq; dolores ventris ad viscerum usque effluxum prædiceret. Atque adeo *excitavit Dominus, scelerum Jorami Judæorumqve vindex, spiritum Philisteorum ac Arabum*, quanquam rem humano more inveniuntibus, gemini hujus hostis causa haud difficulter patet, si Libnæ Idumæorumqve defectionem meminerimus. Cum enim vicina esset Philistæis Libna, Idumæa Arabibus, utriqve proximos ad bellum pervaserunt, Judæ calamitates suam felicitatem rectissimè interpretando, quemadmodum florente illo regno, luctuosissimum bellum, ut sceleratis ac perfidis utrisq; expectandum erat. Certe *Amosus* ubi Philistæis præter cetera sceptri sui amissionem poenæ loco annunciat, causam ejus, auxilium Edomo in persecutione fratris sui v. n. latum, nominat.
- Quod aliàs ad irruptores hosce attinet, Philistæorum nomen & sedes, ab Abrahami inde temporibus, ad oram magni illius maris, quod mediterranei alias nomine insigniri solet, à Tyro ferme ad Egyptum usq; in Divinis literis satis apparent, dum ante oculos vel inspicienti Judicum & Samuelis libros versatur acerrimum hujus gentis bellandi studium, atque de summo imperio cum Israele fortissima ad Davidis usque tempora contentio, qui primus audacissimæ genti jugum, quod ante ipsum nemo fecerat, imposuit, cum è contrario ipsi populum Dei sibi servire non rarò cogerent. *Erant enim ex gentibus ad gentandam Israel, ut manifestum feret, audirentne manda-*

tum Domini, quod praeceperat patribus eorum per Moſen. Cumq; à Davidis ætate, memoria ipſorum quaſi ſubmorta, hoc noſtro loco ad poenas Judæorum ſuſcitantur. Ortum populi atqve majores ſi ſpectabimus, è *Caſtuchis, filiis Miſraim, filii Cham, egreſſi ſunt Peleſim & Caphthorim*, quamvis alibi ex ipſis *Caphthorais* prodiſſe legantur, ſic invicem vicinis (uti conciliat loca eruditiff. *Bochartus*) atqve conjunctis, ut in unum coaluerint. Hicce verò *Caſtuchorum* populus, cum pro *Colchis*, Pontum inter Euxinum & Caſpium mare habitantibus, à *Bocharto* non ſine rationibus habeatur, ſedem etiam ibi Philiftæos primùm habuiſſe facile videmus, ſed ut minùs commodam, cum Palæſtina ſua, ante Abrahami in terram illam adventum, permutarint, Reges etiam proprios eligentes, ſicut Abrahamus & Iſaacus cum iisdem fœdus contraxiſſe leguntur Gen. XX. & XXVI. Atqve iſti erant Philiftæi, inſenſiſſimi nunquam non populo DEI, quemadmodum rei teſtimonium præ manibus verſatur.

De Arabibus, qui ipſis adſuerunt, res nonnihil difficilior quibusdam videtur, inprimis cum dicantur habitaſſe. **עֲרָבִים** *ad manus ſ. latus Chusi* i. e. vulgò *Æthiopum*, atqve adeo fere communi ſententia trans Ægyptum, ubi Chuſi nepotes poſteriqve in ea regione, quæ hodie Æthiopia dicitur, habitacula ſumiſſe creduntur. Verùm, quomodo Arabes ad Æthiopes in extremam fere Africam relegantur; & quid his cum Philiftæis commercii ac amicitia, cumqve Judæis bellandi cauſæ? Alios igitur Æthiopes intelligendos eſſe per illos, quàm qui trans Ægyptum Africam incolunt *Salianus* agnoſcit, ſed ut ne verbo ſeſe explicet, aut illorum genus ſedemqve illuſtret. Docentem autem iſta celeberrimum *Bochartum* iterum adire licebit libr. cit. ſacr. Geog. ſive Phaleg & Canaan; ubi *omnes*, inquit, *Chuſi filios quos c. 10. Gen. nominat Moſes, habitaſſe circa mare Perſicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migr aſſe teſtatur Moſes, nos aſſerimus.* Cujus aſſertionis rationes apponere nimis longum imò

Gen. X. 14.
Amos IX. 7.
Geogr. Sacr.
l. 4 c. 31. & 32
p. 337. ſeqq.

Tom. IV.
Ann. Eccl.
V. T. p. 109.
l. 4. c. 2 & 3.
p. 236. ſeqq.

superfluum foret, cum benevolum atque eruditum lectorem ex laudato auctore ipso ea omnia majore cum voluptate ne dicam utilitate & prolixitate evoluturum, non dubitem. Sufficient hæc monuisse, probare non modo *Bochartum*, quæ ratione, filiorum Chusi nomina in Genesi revelata, Arabicis regionibus paucissimis hinc inde mutatis imposita fuerint; verum etiam, quod scriptura alias, Chusæis præter Arabiam sedem tribuere non patiatur. sive quis spectet *ισθμόμα* Chus vel Chusam & Madian Hab. III, 7, quemadmodum etiam Sèphora uxor Moysi Chusitis est atque Midianitis Num. XII, 1. Exod. II, 16. 21. & secundum Chaldaeam paraphrasin Cant. 1, 5. filii Chus dicuntur habitare in tentoriis Kedar h. e. inter Cedrenos Arabes, quos circa eadem loca ponat Plinius: sive etiam *κρητήρια* s. characteres, quibus conveniat sacris scriptoribus cum prophanis, attendat, tentoria Chusan Hab. III, 7. facies nigras Cant. I, 5. Chusæorum i. e. Schenitarum veterum sive Saracenorum, quorum colorem inter fulvum & nigrum fuisse Ludovicum Vartomanum, qui Mecha diu habitavit, testem adducit: sive denique loca scripturæ & historias respiciat, de Tirhaca Rege Chus Senacheribum Libnam obsidentem ex improvise a oriente 2. Reg. XIX, 9. & de Zeraeorundem Chusæorum Rege decies centena millia militum in Asiam ducente; quanquam mihi videntur quædam scripturæ loca non posse de Æthiopicis Africam incolentibus explicari Ezech. XXX, 5. unde *Josephus* suo tempore ab Asiaticis universis Æthiopes appellatos Chusæos, & ipsos Æthiopes se hoc nomine indigitare solitos testatur. Quæ certè in aperta luce non scripsisset tantus scriptor nisi comperta habuisset. Jam olim Æthiopiam in orientalem & occidentalem distinxit *Homerus*, quam distinctionem probavit *Strabo*; quamvis orientales nostro loco intelligendos dubium esse non possit, qui Arabiam felicem imprimis inhabitantes, omnemque regionem istam Persicum inter mare & Rubrum suis posteris replentes, ad manum 1. latus suum, ut loqui-

l. cit. c. 1. seqq.

c. 2.

h. r. antiq. c. 7.

Odys. I. 1. 1. Ge. p. 21.

loquitur scriptura, & vicinos utiq; habuerunt Arabes, Petrea ac Deserta, Ismaelis progeniem, qui cum Philistæis, finitimis etiam suis ac fortè amicis, rem eandem egisse dicuntur adversum Judæos sive ab Idumæis & Libnæis ad bellum incitati, sive non. Sufficit DEO sic moderante, ascendisse in terram Jehudah, ut Joramo totiqve genti Judæorum in plagam essent ac pœnam, urbes & regionem perrumpendo, atqve adeo vastando, ipsam etiam regiam sedem S. *Hierosolymam occupantes*, de qua potissima jam cura nobis est ac quæstio.

conf. Lightf.
Hor. Talm.
in Evang.
p. 95.

Equidem explicita atqve expressa *Hierosolymorum expugnatio*, loco nostro quem tractamus, non habetur, involuta tamen atqve implicata omnino verbis hîc sacri scriptoris *ascenderunt* (Philistæi & Arabes) *in Juda*, & *perruperunt eam, diripuerunt* וישבו *captivarunt omnem substantiam inventam in domo Regis; filios quoq; ejus & uxores ejus, & non remansit ei filius nisi Joachas minor filiorum natu.* Ex hac inquam descriptione haud difficulter concluditur *Hierosolymam* ab Arabibus & Philistæis simul *captam*. Enimverò ut omittam *ascendisse* (hostes) *in Judam*, *pervassisse*, sive, ut Arias M. *scidisse* בקרע *vastasse* ut Vulgata, *eam* (Judæam) de universa merito regione, adeoque de *Hierosolyma* etiam accipiendum; *diripuerunt s. captivam abduxerunt omnem substantiam, quam invenerunt in domo Regis, ut tenuisse* necesse sit, (sive vi, sive deditioe id scriptura vel Josephus non addit) *URBEM*, imò verò *Sionem* ipsum, munitissimum illud magnæ urbis munimentum, quandoquidem in illo *domus Regis* inque ea thesauri & substantia Regis asservabantur: captivos insuper ducentes & filios & uxores Regis, ut non remanserit ei filius, nisi Joachas (cum pessima matre Athalia c. XXII, 10.) minor filiorum ejus, cum majores omnes miserè trucidarentur ad castra, quæ Hierosolyma obsederant, unà cum uxoribus, ut Josephus habet, quando paucis de hac Arabum expeditione: *Nec multo post* (litteras Eliæ Regi allatas mala & plagas comminantes) inquit, *exercitus Arabum qu;*

l. c. 2. Par.
XXI, 17.

c. XXII, 1.

l. 9. antiq.
c. 3.

C 3

versus

versus Aethiopiā incolunt cum aliis Barbaris Jorami regnum invadit, qui & regionem omnem, & ipsam Regiam diripuit, jugulatis etiam uxoribus & liberis, unicus tantum superstes, egre elapsus in manibus hostium Ochosias nomine. Tantum ille; subjungens statim atrocissimum atque immedicabilem impii Regis morbum, alvi profluvium acerbissimum, pariter atque in sacris Arabum irruptionem excipit, iisdem Eliae literis praedictum, quo biennio cruciatus, animam efflavit miser impurissimam. Hoc enim praemium impietatis, haec merces, atque prophetarum literarum Eliae, mortalium licet consortio integro septennio jamtum exempti, ejusmodi adimpletio; ut ab ipsa, Epistolae oblatione anno circiter Vto imperii Jorami facta, subsequenti VIto plagarum esset initium, hostium irruptionis, vastationis, ipsius *primariae & S. urbis occupationis*, thesaurorum abductionis, filiorum uxorumque occisionis (clarissimum DEI judicium, pro caede fratrum, per barbaros filiorum sanguinem fuisse fustum!) finisqve tandem in foedissima ipsius Regis morte, antegresso per biennium morbo isto alvi pessimo, vexatissimo. De quo tamen non est dicendum seorsim, cum properandum sit ad sequentia; verbo si monuero, quomodo Syriae Regi Hasaeli *animus fuerit urbem nostram occupandi*, nisi Joas quae parentes ejus Josaphat Joram aliiqve, quaeque ipse Domino sanctificaverat, cum thesauris sacris & propriis ei dedisset, cujus tamen suscepti aliorumque Damasci delictorum, *tribulationis* imprimis *Gigliadis tribulis ferreis* vid. 2. Reg. 23. 7. poenam, exilium manu Tiglathphilearis in Kiram 2. Reg. 16. 8. 9. vaticinatur Amos, pariter atque statim subsequentibus Philistis, propter latum Idumaeis, auxilium, sceptri amissionem aliasque plagas annunciat.

EXPUGNATIO Vta.

SEquitur in historia Amasiae Regis Judae, pronepotis Jorami, & Joae Regis Israel, de qua jam agendum est, Vta URBIS expugnatio. Scilicet Amazias Rex Judae, cum *faceret quod rectum esset in oculis Domini, licet non integro corde, neq.*

g. XII,
3.

1. 4. 5.
7. 8.

ar. XX V, 2

ut pater ejus David, sed juxta omnia quae fecerat Joas pater ejus faceret quoque ipse; adfuit illi etiam Dominus, ut feliciter bellaret contra Idumaeos, illosque haud parum debilitaret ac frangeret. Ipse vero Divinum auxilium (ingratus!) ita agnovit, ut victor rediens ab Idumaeis, in benignissimi Numinis sui contumeliam constitueret sibi Deos filiorum Seir, proclumberetque ante eos & adolcret eis; monentem impense Prophetam Domini audire recusans. Itaque, ut ambitione, ac miro animi tumore non posset, quin Joam, filium Joachas, filii Jehu, Regem Israel hinc provocaret: *Age spectemus nos mutuo coram* Hebr. *נתראה פניהם* videamus nos faciebibus (adversis) *Wir wollen uns unter die Augen treten!* Chald. Paraph. *veni & statuo die configamusque d. Tui diripuerunt urbes meas* (vid. v. 6 --- 10. & 13. 2. Par. XXV.) *veni igitur configamus inter nos;* successit insolentiae ruina. Neque enim lamiora monentem atque a superbia istac dehortantem Regem Israel audivit Amasia; sed egregio isto apologo, quo rubo ad cedrum mittente, & se illi comparante, elatum ejus ad superbum animum, petitione filiae cedri, rem postulatu indignam, & conculcatione a bestiis agri ingentem calamitatem, temere asciscendam innuebat, ut Josephus perhibet, magis magisque accensus in bellum & concitatus: *quoniam a DEO erat, ut iraderet eum in manum hostis, quia quaesierat Deos Edom.*

Adeoqve ascendit tandem Joas Rex Israel, & viderunt sese mutuo coram, ipse & Amazias Rex Juda in Bethsemei. Et casus est Juda coram Israel, & fugerunt unusquisque in tabernacula sua. De quibus Josephus, *Nec multo post* (caesos Idumaeos) inquit, *Amasias felicitatem suam cuius tamen auctorem DEUM non agnoscebat, non capiens, sed jactu inflatus, scripsit Joas Regi Israelitarum, ut ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus majoribus ejus Davidi & Salomoni paruerit: quod si noli facere officium, bello esse decernendum de imperii jure, paucis interjectis: Ubi vero in conspectum hostium venit instructa utrim-*

2. Reg. XIV, 3

2. Par. XXV.

14.

17.

20.

18.

21.

22.

l. 9. antiq.
c. 40.

que acie tantus repente pavor ac confervatio Divinitus milites ejus (Amazix) invasit, ut priusquam manus conferventur, jam terga vertent, & aliis aliò diffugientibus desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret. Quemadmo-

1. Par. XXV, dum etiam scriptura pergit: Amasiam verò regem Juda,

23.

2. Reg. XIV, Venit Hierosolyma, Erupit in muro Hierosolymorum à por-

13.

ta Ephraim usq; ad portam anguli quadringentis cubitis:

loc. cit.

Atque adeo manifesta URBI nostræ expugnatio; etsi occupatio & traditio potius dicenda quàm expugnatio, postquam Rex captus regiam suam sine dubio ultro hosti tradere coactus est:

imò verò Josepho teste, cum mortem illi minatus est (Joas) nisi efficeret ut Hierosolymita apertis portis se cum victore exercitu admitterent, necessitate, vitæq; amore adactus, persuasit civibus, ut hostem reciperent. Ille verò rupit murum

Hierosolymorum à porta Ephraim usq; ad portam anguli quadringentis cubitis; & ex Josephi relatione dirutus ad trecentorum (lege ex scriptura quadringentorum) cubitorum mœnibus, curru per id interstitium triumphandus invehus est,

captivum præ se agens Amasiam. Metuens fortassis magnam magnæ urbis hominum non inexercitatorum multitudinem Joas, qui parte sui exercitus in urbem recepta, seclusis ceteris, telis & gladio, veluti desperabundi, in illam ruere, istaque interemta, ad liberandum Regem suum ulterius progredi,

victoriamq; ambiguum reddere possent; partem muri rupit, ut cum toto exercitu ire, redireque, atq; summoveere omnia

posset, quæ de Hierosolymitanis tributariis sibi in posterum, uti obsides ostendunt, metuenda essent: Sive victoria exultans ac tumens, in rei gestæ memoriam, murum destruxerit

v. 14.

ab illa porta, quæ à tribu Ephraim regni sui sede nomen acceperat

porta Ephraim ad portam usq; Anguli quadringentis cubitis, quemadmodum illæ mutuo sese excipiebant in Septentrionali urbis latere, tantumq; interstitii habebant, quantum

Joas destruxit, quadringentorum cubitorum.

Ita

Ita vero' urbis factus Dominus, Regi thesauros suos abstulit, imò S. Templum spoliavit, *omne aurum & argentum, & omnia vasa inventa in domo DEI secum ferens Samaritanam.* Inventa inquirunt S. Scriptores. Absque enim dubio Sacerdotes nonnulla occultarunt, quæ in ejus conspectum non venerunt; sicut facillè largietur, qui alio tempore infantem regium toto sexennio clam in Templo nutritum fuisse cogitaverit, memineritque ipsius Templi structuram, cellarum cryptarumque egregias fabricas. Ceterum dum S. Templi deprædatio notatur, incidit mihi, Tabernaculum Judicum tempore hostibus non cessisse in prædam, quamvis graviter etiam peccarit populus, & hostibus præterea fuerit circumclusus. Isti prævariatricem gentem multis vicibus subjugarunt, sacra verò quod quidem scriptura referat, non attigerunt, nedum ornamento suo ac thesauris privarint. Arcæ namque fœderis ablatio huc non pertinet, quæ à Philistæis è prælio domum ducta, restituta ultrò, cogente DEO. Quæ causa? Infirmum illud credas Tabernaculum sua tutela servavit optimus rerum custos DEUS, mala quoque omnia ab eo arcere voluit; cum è contrario Templum firmum ædificium & quasi munimentum, munitissima in urbe positum, humana diligentia ac præsidio defendendum tradidit, quod negligentius non raro sua observat, veluti à periculo non sunt aliena, quæ à peccatoribus defenduntur. Mirum autem non est, à sacra pecunia & thesauris Domini in hac ipsa nostra expugnatione hostem non abstulisse, quando ipsi Hierosolymitani Reges Divino propter scelera destituti auxilio, sive ad hostium delinitionem, sive ad implorandum aliorum auxilium iisdem non pepercere; quemadmodum de Joa Josaphati filio paulò ante notatum est, cui nunc Assa subjungitur, ut auxilium à Syriæ Regi Benhadad impetraret contra hostem suum Bahasa Regem Israel, & de Ahaso suo loco dicitur. Quid? quod piissimus ille Hiskias Senacheribo omnia dederit. Atque adeo hic etiam hostis omne aurum & argentum & omnia vasa inventa in domo DEI

2. Chrò. xxli, 11. 12.
vid. Jos. l. 6. c. 6 d. B. Cappelus p. 167.
9f. Constant. l'empereur ad Midd. p. 72

2. Reg. xii, 8.
1. Chr. xvi, 2.
2. Reg. xvi, 8.
c. xlii, 16.

D & the-

& thesauros domus Regis abstulit. filios etiam obfides, quo-
vestigalem semper habere possit Amasiam, & tunc demum-
demisso Rege rediit Samariam.

● PPHCNATIO
FRUSTRANEA
RESIN ET
PECACH.
2. Reg. XVI, 5.

Es. VII, 1.

ad. v. 7. 4. cap
cit. Jes. com.
suo. p. 169.

2. Chr. XXIX.

v. 5.

6.

Ab hoc vero tempore URBS aliquamdiu inexpugnata
stetit, licet obsessa angustiisque bellicis vehementer pressa. Id-
que inprimis impiissimi Regis Achaz filii Jothan, cum eo re-
gnante *ascendit Resin Rex Syria & Pecach filius Remaliabu Rex
Israel in (contra) Jerusalem in praelium & obsederunt super
Achaz, sed non potuerunt expugnare.* Vel ut propheta: *Et
factum est in diebus Achaz filii Jothan, filii Usia, Regis Je-
hudab, ascendit Rezin Rex Syria, & Pecach filius Rema-
liabu Rex Israel Jerusalem; in praelium contra eam: & non
potuerunt expugnare eam.* Non quod ita fortiter resisterit
Achaz, in *cujus corde* (ut sunt verba Magnifici Domini D. Prae-
sidi mei) *trepidationes, tumultus, raptus ad varia consilia,*
respectus ad Assyrios turrelares sollicitandos in subsidium; sed
quod benignissimus DEUS populi sui miserurus auxilium i-
pſis ac liberationem promiserat (cit. c. 7. Jes.) quando eò jam
res eorum redierat, ut non nisi ærumnis ac miseris scaterent
omnia, cædibusque & rapinis exhausta, & cuique locus ubi
vivebat miserimus videretur, ita percussa ac prostrata omnia
foedissimo bello jacebant. Etenim cavendum est, ne inter
primas calamitates expeditionesque colloceamus, quam præ-
manibus habemus, cum duumvirorum istorum Rezin & Pe-
each bellum sit ultimum, quo Regem sceleratissimum peti-
verunt. Et suppleatur libr. Paral. quæ libr. Regum præter-
missæ sunt, *plagæ magna, à SINGULIS inflictæ.* A Syro primùm,
in *cujus manum tradidit* (Achaz) *Dominus DEUS ejus & per-
cusserunt eum & captivarunt ex eo captivitatem magnam.*
*& duxerunt Damascum: dein etiam in manum Regis Israel
traditus est, qui percussit eum plagæ magna.* Imo verò ma-
gna; quandoquidem *occidit Pecach filius Remaliabu in Jebuda
120. millia in die uno, omnes filios virtutis, bellatores robustos,
arcum Israelis sese ita ostendens.* Hof. I, 5. *eò quod reliquissent
Domi-*

Dominum DEUM patrum suorum. Captivos insuper ducentes filii Israel de fratribus suis 20000 mulierum, filiorum & filiarum; spolia multa diripuerunt ab eis: & abduxerunt in Samariam. Ita scorsim singuli, non unita vi, DEO sic volente, Achasum cum suo regno gravius affixerunt, ne de Iudæis Philistæisque dicam, per quos pœnas etiam expetivit Divina vindicta, propter Achaz ejusque impietatem verè enormem, i. e. combustionem filiorum in valle Ben-Hinnom, fabricationem statuarum Baalim, & quæ alia fuere detestanda scelera, gentium abominando more perpetrata.

Post illa, uniti fœdere Rezin & Pecach, communi opera junctisque viribus bellum gerunt, S. nostram urbem illa obsidione premendo, quæ libr. Regum loco à nobis allegato describitur. Sanè non sine trepidatione universi populi, Regis præcipuè, qui antequam militum corona cingatur, Tiglathpileseris Assyriorum Regis operam implorat, omnibusque modis ad sua auxilia concitat. Circumvallante interea hoste Hierosolyma, antequam Assur ascendit, solatur Achasum *Esaias* fortissimo alias solamine Divini auxilii, DEUSQUE liberator *urbis*, NON Assur. Quin imo si Divinis promissis credidisset Achaz, ab Assyrio non minus benignissimum Numen eum liberasset, qui non nisi mala contra ipsum meditabatur, jugum imponendo impio Regi, cum socius atque amicus haberi vellet, quod piissimus etiam Hiskias ferre cogebatur *Jes. IIX, 7. 8.* quemque quasi *novaculam* conduxerat c. VII, 20. quæ alicui non pilorum tantum sordes, sed ornamenta etiam auferret, thesauros puta, tum proprios tum sacros h. l. quibus ipsum donare coactus est, nec tamen operam nec benevolentiam ejus impetravit.

Istac verò ratione oppugnatores Hierosolymitani, Rezin & Pecach, in prælium contra Jerusalem ascendentes, ut sunt verba *Esaiæ*, expugnare eam non potuerunt. Atque ad consilium, ac cruentum & funerale Senatus consultum de domo David & sceptro Juda: *Ascendamus in Juda & obsideamus eam & per-*

8.

17.18.

2. 3.

16.

c. VII, 4.

2. Chr. xxix.

20, seqq.

c. VII, 1.

6.

7. *perumpamus eam ad nos, & regnare faciamus Regem in medio ejus filium Tubal; dixit Dominus DEUS non consistet & non erit, certissimo signo nascituri IMMANUELIS ac Messiae ex virgine omnia confirmans. Equidem operæ pretium foret; de eruento contra nostram urbem consilio, deqve liberatione Divina, ex gravissimo c. VII. Es. præeunte Magno nostro Doctore PRÆSIDE plura disserere; sed vereor ne ab instituto meo abeam, quod est oppugnationem Rezin & Pecach breviter perfringere; imò rem supervacaneam tractem, cum majore usu & voluptate ex ipso commentario peri possint. Unicuique non possum non quin adscribam, quod bellorum ordinem, jamjam indicatum omnino confirmat. Duo æque & famosi & fumosi Reges, inquit vir venerabilis, Syriæ alter, alter Samariae, ille Rezin dictus, hic Rmalia filius Pkach post multas de sceptro Juda sub Achaso Rege victorius, post plurimas Damascenas colonias, cum præprimis hic Samariae seu Israelis Rex uno die 120. millia fortissimorum bellatorum in castris Juda trucidavisset, & turbae imbellis numerum ultra 200000. ex præda ampla in Samariam abduxisset, sine dōteqve tamen suavis sanctiori prophetico dimissum, plus ultra juncti sedere bellico jam de funere domus Davidica & Sceptri Juda solliciti, movent ad urbem Sanctam Metropolim Sceptri, quæ fere una tunc salva supererat, atq; adeo uterg. ירושלם עליה cum consilio bellico: למלחמה עליה ad bellum contra illam ad oppugnandum illam.*

Commēt. in
Es. part. I.
p. 166.

Tantum de frustranea ista Achasi tempore oppugnatione, quam ferox ac blasphema acclamatio & provocatio Senacheribi Salmanassar's filii (Tob. I, 18.) jam excipit, sub imperio impii parentis filii piissimi Hiskiae. Quando enim is jugum Regis Assyriorum à parente sibi relictum excussit, & illi servire recusavit: ascendit anno 14. Ezechia Senacherib Rex Assur contra omnes Juda urbes munitas & cepit eas. Cumque videret Ezechias de OPPUGNANDA HIJEROSOLYMA eum cogitare, obturavit fontes, qui erant extra urbem, ne obsidentibus urbem hostibus

PROVOCATIO
SENACHERIBI.

2. Reg. 18, 7.
f. Es. 36, 5.
2. Reg. 18, 17.
2. Chrō. 32, 2.

3. turavit fontes, qui erant extra urbem, ne obsidentibus urbem hostibus

hostibus, potum haberent, sed siccitate ac siti abigerentur, reparavit muros, comparavit missilia, & clypeos, & præfectos militares populo imposuit, quos pia adhortatione confirmavit. Sed Senacheribus, dum in obsidione Lachis occupatus erat, misit servos suos ad Ezechiam, qui Hierosolymitanam deditionem poscerent. Qui Regem eò etiam pervaserunt, ut expeditionem hæc deprecaretur: *peccavi, recede à me, quod imposueris mihi feram*, trecenta talenta & trigenta auri ex thesauris propriis & sacris ei solvens. Quo subjectionis genere tamen impetrari non potuit, ut recederet, quin paulo post Tartanem & Rabshakèn Lachide mitteret, ut contumeliosa oratione Hierosolymitanum populum ad defectionem sollicitarent; enormiter blasphemias in Opt. Max. Deum effutientes. Imò Libna moturus, cum increbuisse rumor de Tirhaka rege Chusim (Arabum) quod egressus esset ad pugnandum contra Senacheribum, literas minatorias, probrisque ac contumelias in Summum Deum refertissimas per nuncios mitteret.

Sanè *transibant ita aqua fluminis fortes ac magnæ (v 7) per Jehuda inundabant & transibant, usq; dum ad collum pertingerent*, capite solo eminente, hominis instar aquis inunda- ti ac fere suffocati, ubi vix caput porrigere potest. Alæ militares Assyrii Senacheribi, expansæ atque extensæ per totam terram Juda, perque omnes ejus urbes, & primariam relictam Metropolim dirâ provocatione petebat. Sic *apud Siloë fluebant sensim, placide ac lente*, i.e. viribus non valebant Juda & domus David, statu minus robusto ac tenui gaudebant, validiori Assyrius. Idque trepidabat Hiskia cum Hierosolyima, ut scissis vestimentis, saccoque induti, Prophetam Domini compellarent: *Dies angustie & increpationis & blasphemie dies hæc: ut cum factus ad procinctum partus venit, & parientem vis enitendi desituit. Si forte audiat Dominus Deus tuus verba Rabshakis, quem Rex Assyriorum Dominus suus misit ad probro afficiendum Deum viventem, & redarguat verba ista; quæ audivit Dominus Deus tuus: suscipe (leva) ora-*

5.
6.

2. Reg. 18, 14.

c. XIX, 9.

14.

2. Par. 32, 17.

Ez. VIII, 8.

9f. Magnif.

Dn. D. PRÆS.

Com. p. 194.

C. XXXVII, 3.

4.

14. tionem pro reliquis qui adhuc supersunt. Expansis insuper literis blasphemis coram facie Domini, in domo ejus, benignissimo Numini ardentissimis precibus sese committerent unice.

6. Cui igitur ita fuit accepta tenax fiducia, ut non tantum per Prophetam optimum Regem solaretur: *Ne timeas propter verba quæ audivisti, quibus me blasphemarunt pueri Regis Assur* — verum promissionem adderet: *Non intrabit*

33. seq. 2. Reg. XIX,

32.

civitatem hanc & non jaceret ullam sagittam: & non veniet ante eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus aggerem i. e. ab omni incurfione atq; oppugnatione Senacheribi liberam pronuntiaret, ut non tantum non venturus sit *in urbem*, sed nec *ad urbem*, quò oppugnandæ illi sese accingeret, protecturo propugnaturòqve ירוּי eandem, propter se ipsum, & propter David servum suum, promissionesq; de conservatione regni & Messia filio illi factas. Atqve adeo בלילה ההוא illa nocte, quæ insequēbatur legationem ultimam Senacherib, quæ literas secum attulerat blasphemias, quas Ezechias in domo Domini coram ירוי expandebat, ardentissimis precibus Divinum auxilium implorans; illa ipsa nocte, cum fortè legati ad Regem suum nondum rediissent, qui si vel in itinere Hieros. versus jamtum fuisset, vel planè eam corona jamtum cinxisset, eosdem prolixis literis non amandasset, *egressus est angelus Domini & percussit in castris Assyriorum 185. millia* (Hof. I, 7.) interqve eos, excepto uno Rege, omnem potentem exercitus & Ducem & Principem 2. Chron. 2, 21. de quibus gloriabatur Es. 10, 8. *Nonne Principes mei pariter Reges sunt?* & legatus 2. Reg. 18, 24. *quomodo vertere facies (Hiskia) facies Ducis unius servorum domini mei minimorum?* in illos Assyrii Heroas & Principes purpuratos, in illos illustres potentes ac proceres sæviit angelus, atqve ut nemo de vera eorum & exercitus internectione dubitaret, additur: *Ecce omnes illi cadaveræ.* Insuper cum illa ipsa via, quæ venerat, rediturus esset, ita quidem ut non reverteretur, sed gladio in sua ipsius terra periret; *solvit & abiit & reversus est Senacherib Rex Assur*

Es. I, c. v. 24.

37.

Affur & habitavit in Ninive. & cum adoraret in domo Nisroch Dei sui Adramolech & Sareser filii ejus percusserunt eum gladio. Dignum istiusmodi in Summum Numen quam atrocissime blasphemio mortis genus, satisque probrosum ac miserum, scelerratissime tamen ab ipsissimis filiis inflictum. Verba sunt propè emphorica, quibus illud *Nachum* prædixerat? *Præcepit de te* c. I, 14. *non propagabitur semen de nomine tuo amplius, adeoque non diu victurum ipsum, postquam Divinitus fractum esset jugum populo DEI inpositum, ita ut nec alios liberos generavit antequam moreretur, ubi paulo post ante idola trucidatus, quemadmodum ænigmatica hac descriptione sequitur: è domo Deorum tuorum excindam sculpite & fusile, qua ponam sepulchrum tuum quum vilis effectus fueris q. e. adoranti idola & videnti, aspectus illorum adimetur & simulacra peribunt ex oculis, quasi ibi non adfuissent conf. 2. Reg 19, 17. Es. 37, 38. Ejusmodi verò victoria Hiskiaë gloriam maximopere illustrabat, lautissimaq; præda & maximis fugitivi Regis ejusdemque Divinitus deleti exercitus divitiis locupletabat fere universam Hierosolymam; ut non sine ostentatione graviq; pii ali-* Es. XXXIX. *as Regis hallucinatione, legatis Babylonicis majori cura ostenderentur, atq; divinum auxilium, cum miraculosa sanatione, in Numinis gloriam ethnicis hisce fuisset celebratum.*

EXPUGNATIO VI.

Inerea Asarhaddon in parentis locum succedit, postquam fratres, parricidæ natu majores, ut *Josephus* addit, in terram 1. 10. antiq. Ararat sive in Armeniam evaserunt. Manasses optimi parentis ita præposterus filius, uti avitæ impietatis æmulus, incomparabili audacia ad iram Dominum provocabat, cujus tandem ardorem sensit, ubi *super eum adduxit principes exercitus Assyriorum, qui ceperunt eum compedibus; & vincerunt eum duabus catenis, & abire fecerunt in Babel.* 2. Chr 33, 11. Hinc nostra potissimum quæstio erit, num in hac ipsa Regis abductione Hierosolyma captâ fuerit? ubi verbo addi poterit, quomodo Babylonem ductus Manasses, & quidem per Assyrios à quibus

quibus ista inde ab inusitata Senacheribi clade aut paulò post defecerat. Et sanè res omnis aliquanto videtur difficilior, neque id quod præcipue sub disquisitionem nostram venit, ex scriptura satis patet.

Nescio tamen, annon singulare illud studium, quod Manasses post è Babylone reditum in reparandis URBIS mœnibus collocavit, *expugnationem* probabiliter inducere possit. Inprimis cum de parente ejus Hiskia pateat, quomodo *edificaverit*

OMNEM murum dirutum, & reparaverit turretes & roboraverit Millo -- non facile capitur, quia ratione firmissimus latissimusque murus reparatione sub imperio Manassis jam rursus egere potuisset, nisi ab Assyrii Chaldaëisve hinc inde ruptus fractusque fuisset. Neque enim uno aliquo loco, sed in universo cingulo cicatrices obduxit & interrupta conclusit Manasses, quando

33, 14. *fruxit murum exteriorem circa montem videlicet Sion: porro ab occidente ad Gichon in valle, & ubi intratur porta piscium, atque adeo per latus occidentale ad septentrionale, quo introitus patebat in portam piscium, reparationem continuavit, donec à septentrionis & orientis angulo circumiret ad Ophel, in parte orientali Sionis situm.* Quid? quod ex

1, 10, ant. c. 4. *Josephi* relatione turretes etiam edificaverit, quæ Judaici hujus scriptoris temporibus distinctis tribus muris per ducentorum cubitorum intervalla ita erant dispositæ, ut *tertius murus* (qui

vid. 1, 6, c. 6. *de B. Jud.* *celeb. Historico, isto quidem loco, est murus qui superiorem & inferiorem urbem circumdabat) nonaginta earum haberet, medius verò murus (à porta Gennath ad Antoniam tendens) in quatuordecim turretes, & antiquus (Sionis) in sexaginta divisi essent; omne autem civitatis (illius cujus ambitus erat 60, turrium h. e. Sionis) in gyro spatium triginta tribus stadiis finiretur: ut non pateat, quomodo laboriosa & muri, & turrium ædificatio, quæ non ita multos ante annos ab Hiskia propter adventantes Assyrios multo studio suscepta fuerat, à filio Manasse iterari debuerit, quod sic interrupta essent, ut in unoquoque latere ruptura non defuerit, nisi Assyrii, urbe capta, hinc inde fregissent, Quando*

Quando verò neq; Rex additur, qvo imperante Manasses captus fuit, temere etiam ille nominari non debet. Sunt principes exercitus Assyriorum, quos Dominus adduxit, sive Regem habuerint Alarchaddonem, sive ejus filium, sive in interregno tunc nullum. Nam cavendum est ne Asarchaddonem Regem ultimum fuisse credamus, qvi Assyriis imperaverit, etsi successorum nomina nobis non constant; quandoquidem Ninive à Cyaxare Medorum, cui Nebucadnezare Regem nonnulli addunt, atq; adeo Jojakimi aut Zedekiz demum atate una cum regno Assyriorum destructa atqve absorpta est (Nah. II. 9. seq Zeph. II, 13.) quemadmodum etiam Necho Rex Egypti exercitum contra Regem Assyriorum ducebat 2 Reg. XIII, 29.

Herod. in
Clio p. 45 ed.
Franc 1608.
Tob. 14, 13.
Jof 1 10. ant
c. 6.

Illud autem est, de quo dubitari potest, quomodo factum, ut Babylonem ductus fuerit Manasses, cujus tamen ab Assyriis, post divinitus illatam Senacheribo ejusque exercitui cladem, defectionem indicat historia sacra & profana. Hæc obscurius tubinnuit, quando apud Herodorum legitur, post Medos alias quoque gentes idem fecisse, quod Medi i. e. ab Assyriis defecisse; ista clarius, quando Merodachum Babyl. Regem ad hostem Assyriorum capitalem & maximum Hiskiam legatos suos misisse gratulandi causa, testatur: quod facere ausus omnino non fuisset, si Assyrii tributarius, vel ejus vicem Babylone tantum egisset. Probabile itaq; post interregni Babylonicum octennium, quod historici numerant, deficiente fortassis regio stemmate, regnum Babylone recepisse Asarchaddonem Assyriae Regem, quod, propter teneram occiso parente atatem, auxiliantibus inprimis Divina clade & civilibus discordiis olim amiserat; etsi ejus successores, brevi denuo eodem fuerint exuti. Atqve ita, capta ERBE à Principibus exercitus Assyriorum (Asarchaddonis forte) captus etiã Manasses, compedibus & duabus catenis vinctus Babylonemq; in carcerem ductus, dicatur. Quo tamen postquam vera poenitentia enormia sua peccata agnovit, DEUMq; quaesivit, non diu retentus; sed DEO sic volente, ab Assyriis in regnum remissus est, ita ut sub eorum cli-

Herod. ibid.
p. 41.
2 Reg. XX, 2.
& Es. xxxix,
l.

E

cli.

clientela mansisse videatur; quam filium illius Aramon, ejusdemque, Josiam quoque, agnovisse credo, ut ista sit causa, quod
 2. Chron. 35, Dei observantissimus Josias fidem servandam, transitumque hosti
 20. seq. ipsorum Pharaoni Necho non concedendum censuerit: sed ut
 Zach. xii, 11. in occursum ejus perierit Rex piissimus, non sine maximo, luctu
 universi populi.

OCCUPATIO VII.

Extincto vero Rege, missa hac vice Hierosolyma, properavit iste Necho, ut oppugnaret Carcemishum ad flumen Euphratis. Quando enim res Assyrii Regis in dies in pejus ire videbat, ut neque Medii, neque Babylonii, non solum imperata ipsius non amplius facerent, sed ejus regiones ad sese raperent; non praetermittendum tempus peropportunum vindicandi malum, quo Hiskiae temporibus gravius suam gentem afflixerant Assyrii. Et XX amplificatione suum imperium in ipsorum calamitate non minus, atque Medii & Babylonii. Verum Carcemisho capta praesidiisque munita, redacta quoque sine dubio omni Syria in potestatem, reversus est Pharaon, & ligavit Jehoachaz Josiae filium, quod mala perpetraret haud secus atque patres, regnumque inconsulto victore, suppresso etiam fratre natu majore Eliakim (vid. v. 21. & 36. loc. cit.) usurpaverat, in Riblah in terra Chamath; cum regnasset tribus mensibus, ne regnaret in Jerusalem: & imposita multa terra, centum
 34. talenta argenti & talentum auri, Regemque constituit Eliakim filium Josiae (maximum) pro Josia patre suo; & vertit nomen ejus, pro imperio, in subjectionis signum & memoriam, Jehoachaz, & Jehoachaz secum duxit in Aegyptum, ubi diem obiit.

Hic denuo solliciti esse debemus circa nostrum argumentum, annon Hierosolymam sive vi sive deditione cepit Necho? Et videbitur necessario occupasse, sive vi sive deditione, si rite attendimus, quomodo pro imperio Hierosolymitanis totique genti Regem constituerit, sublato illo, quem populus terrae unxerat, sibi; in Regem, parentis Josiae loco, constituerat, multam flagitaverit, & tributarium Regem & universum populum fecerit.

Certe

41) 31 (60)
Certè sat grave jugum ita libere ac promte non receperunt, si
metropolim Hierosolymam ab hoste liberam habuissent, ceteri
Rex extra urbem interceptus & captus. cum non decissent filii
Josiazalii, quos Reges ercare potuissent. Ex quo igitur pro
pta Occupata urbe concludimus.

OCCUPATIONES DIVERSÆ NEBUCADNEZARIS,

carumq; inprimis ultima, sive

EXCIDIIUM II.

Sed cum Eliakim, vel uti Rex Ægyptius illum vocari voluit
Jehojakim, à parentum etiam peccatis non recederet, duris-
simum ei Dominum excitavit DEUS, Nabuchodonosorum,
clarissimum illum in sacris Regem & Monarcham Babylo-
niorum maximum. Is enim postquam anno IVto Jehojakim Re-
gis Juda, Nechonem Ægypti Regem, universæ tum Syriæ Do-
minum, ingenti prælio superaverat, & copias percusserat
quas habebat in Carchemisho ad Euphratem, tuleratque *מִן*
מצרים OMNE quod erat Regis Æ-
gypti à flumine Ægyptii (torrente eremi Amos c. VI, 14.) ad usq;
flumen Euphratem; Judæam etiam, Ægyptio inde à deducti-
one Joachæ vestigalem, sibi subjecit. Idque factum, uti ex
l. c. Jeremiæ, inprimis verò c. XXV, 1. ejusdem Prophetæ patet,
anno Jojakimi IV, ad finem tendente, qui primus fuit
Nabuchodonosori Regis Babylonis, notabilisq; terminus à quo
annorum 70. servitutis Judaicæ vid. v. 19. & 21. citati c. 27. Jer.
Non arbitratur urbem nostram vi tum temporis fuisse expugna-
tam, sed Jojakimum sese dedisse, transfactumque ut ipse Hiero-
solyms amplius regnaret, sed ut Regi Babyl. esset subjectus.
Et Judæus quidem III annis officium suum fecit, postea defecit
Ægypti Regis auxilio fortasse fretus Et licet exercitum mitteret
Nebucadnezar, qui Judæam admodum vexaret depopularetq; in
defectione nihilominus profraacte perstitit ad usq; annu XI. qui
Danub. III. dicitur, à tempore le defectionis, quam anno im-
E. 2

Jer. XLVI, 2

2. Reg. XXIV, 70

30

2.

c. I. 1

conf. Summè perii sui VIII. Jojakimus suscepèrat; quo ipso anno III. vel XI.
 Rev. D. Praef. ipse Rex Nebucadnezar Hierosolymam venit, eam obsedit &
 in Dan. p. 4. simul expugnavit. Dedit enim Dominus in manum ejus Jeho-
 Dan. c. I, 2. jakim Regem Judæ & partem vasorum Domus DEI conf.
 Jer. LII, 28. 2. Chron. 36, 7. quæ una cum 3052. inter quos Daniel, in terram
 2, Par. 36, 6. Sinear sive Babel abduxit, Regem præterea catenis onerans, qui
 famen in itinere vita functus, regnum filio Jojakim, consen-
 tiente Nebucadnezare, reliquit 2. Reg. 24, 6.

Ille autem regio titulo & honore non diu gaudebat, cum
 & ipse malè ageret, ut Nabuchodonosorus perfidiam fortè
 metuens, vix tribus mensibus & aliquot diebus præterlapsis
 2. Reg. 24, 8. Hierosolymam cum exercitu rediret. Cumq; circumvalla-
 seqq. re, omnibusq; modis eam oppugnare inciperet, Judæus expu-
 gnationem exspectare volebat; sed ultro egressus cum matre,
 & servis, & principibus ad Regem Babel, quæ potuit observan-
 tia & submissione, ei se subjecit, quæ præmium etiam suo tem-
 pore reportabat non solum vinculorum solutionis: sed hono-
 ficæ Evilmerodachi amicitia 2. Reg. 25, 27. Jam verò omnes
 13. thesauri sacri & regii à Babyloniis exhausti, vasa etiam & in-
 strumentata, quæ aurea fecerat Salomo, contracta. Abducti de-
 14. cies mille cives, inter quos Ezechiel c. I, 1. 2. una cum artificibus
 16. peritissimis. E Judæa etiam 7000. viri virtutis & artifices 1000.
 Istos omnes אַרְיֵי הָאָרֶץ אַרְיֵי הָחַיִּים &
 viros virtutis, omnes fortes facientes bellum, cum Rege
 Jehojachin, & Regis matre, & uxoribus Regis, & eunuchis
 ejus, ire fecit & adduxit Rex Babel in captivitatem in Babel.

Scilicet isto pacto migrabant Principes præfides-
 Amos VI, 7. que, ad quos reliquus populus accedebat, in capite
 migrantiam, sive migrabant in principiu, quemad-
 modum principes ducesq; in peccatis fuerant. Ita
 namq; Propheta, ubi c. præced. V. v. ult. X. tribuum abducti-
 onem & transportationem ultra Damascum, septentrionalem
 benedictæ terræ limitem, vel extra terminum terræ suæ, ultra
 videlicet Babylonem, in quam Juda & Benjamin deductæ, in lo-
 ca ma.

ca magis ad Aquilonem diffita, indicasset; ad principes utriusq;
 regni, Israelis & Judæ cap. VI. orationem suam dirigit: *Va-
 erant quilla in Sione & securis in monte Samaria: quod elon-
 garint diem mali, & sedem in sacris tyrannicam occuparint,*
tum etiam somnum profundum & multum capiant, ut in-
spondis & lectis suis eburneis computrescere videantur, cui
additur comestio opimi cibi, & lascivia, delicata Musica,
& vino Phœcia, vini sc. in crateribus capacioribus absumentio, cum
luxu in nitidissimis unguentis; eaque omnia sine animi motu
& ægitudine, dum Joseph frangitur, populus sc. misero statu
constitutus est. Quapropter nunc migrabant in capite mi-
grantium, Darum sollen siennu sorn ah gehen unter denen / die
gefangen weggeführt werden / uti optimè Magnus Lutherus
noster; atque adeo abductionis seu transportationis poenam
hic etiam extendit ad residuas tribus regni Judæ, etsi non uno
eodemque exilio afflictæ fuerint, ac præcipue, uti dixi, Princi-
pes qui populo præerant, compellat, ostenditque, eos in capite
migrantium, sive in principiis migraturos, quemadmodum
Principes in recensitis peccatis fuerant, & tunc abolitam fore
epulationem hominum putrescentium. Ita vates vaticina-
tus fuit sicut à Nabuchodonosoro post urbem traditam sus-
scepta est rōn אילי הארץ ונאשי חמור in Babylo-
nem cum Jehojachino transportationem; sed & subsequen-
tes alias plagas non tacet, URBIS EXCIDIUM, ejusque
plenitudinis, Templi, Regis, populi, traditionem, reliquo-
rum à clade bellica superstitum, vel peste vel fame interneci-
onem, ubi de excidio illo hac vice mihi dicendum restabit,
brevissimis.

v. i.
3.
4.
5.
6.
7.

Nimirum Zedekias, cui alias Mattanix nomen, à Babylo-
 niorum Rege substituebatur in locum Jehojachin. Impius
 omnino Rex illud agebat, quomodo patrum majorumque
 scelera abominationesque imitaretur. Quare non dubita-
 bat à Domino suo Babylonio deficere & rebellare, qui tamen
 locerat jurare illum per DEUM; in primis cum Reges E-

Jer. xxiv, 8.
1eqq.
2. Reg 24, 20.
2. Chr. 36, 13

E 3

dom.

3. dom. Moab, Ammon, Tyri & Sydonis ad eum nuncios
 mitterent, qui ad defectionem sollicitarent. Sed anno IX.
 regni sui, qui idem defectionis erat, decima die mensis
 decimi venit Nabuchodonosorus (Magnus) Rex Babylonis cum
 exercitu & circumvallavit Hierosolymam, quam fame tan-
 dem non ferro domuit, ut anno Zedekiae X. qui est XVIII.
 Nebu, cadnezaris obsidio adhuc ferveret. Cumque Pharao
 37. seg. Egypti Rex cum exercitu in Judaeorum auxilium veniret,
 Babylonii rati, non manendum, donec ipsi obsidentes ab aliis
 hostibus obsiderentur; relictis Hierosolymis Aegyptiis oc-
 currerunt. Et redibant brevi ex verbo Jeremiae, qui angu-
 stis fere oppressum Regem, laborantemque fame urbem,
 non desinebat ad deditioem Divino mandato hortari. Fru-
 e. LII, 6. stratumen, usque anno XI. Regis Zedekiae fames praevale-
 a. Reg. xxv. ret, ut populo terrae non esset panis. Cumque Babylonii
 4. in urbem irrumperent, fuit illo tempore vox clamoris &
 Zeph. I. 10. porta piscium in latere septentrionali urbis, per quam
 forte primum venerunt & ululatus ad secundam (me-
 diam) ac contritio & miseria magna in collibus (Hiero-
 solymitanis) ut omnes viri belli seu bellatores fuge-
 rent cum Zedekia nocte per viam porta inter duos muros ad
 hortum Regi i. e. per portam fontium Jerem. 52. 7. 8. 9. splen-
 didissimam URBEM cum magnificentissimo TEMPO flam-
 mis atq; EXCIDIO committentes. Quamvis autem per
 portam fontium, ab hoste per portam piscium irrumpe[n]te, remo-
 a. Reg. xxv. 4. tissimam, felicem fugam sperarent, Chaldaei tamen erant jux-
 ta civitatem circumquaq; insidiantes, ut ferarum instar in-
 dagine septarum, per profundas ad Austrum Sionis valles cir-
 cumirent, usque dum rimam invenirent juxta vallem Hin-
 nom, qua versus ortum per loca deserta ad campestria Jericho
 fugerent, ubi Rex Zedekias a Chaldaeis captus ductusq; in
 Riblatha ad Regem Babel. Is filios ejus & Principes Judae
 ipso inspectante jugulari jussit; deus oculos Zedekiae eruit,
 vinculum

39
In utroque compedibus in Babylonem abduxit: ubi incensus
eratus est usque ad diem mortis.

Hæc igitur unâ cum regno Judæ celeberrimæ **HIEROSOLY-
LYMÆ** extrema est, Chaldaorum manu, Duce & Rege *Nabu-
chodonosoro Magno*, iniusta **EXCISIO** atq; *disturbatio*
Idæ número, de qua non uno scripturæ loco clarissime *2. Reg. XXV;*
traditur, quomodo post captum Zedekiam mensis Vti die *Jer. LII.*
septima, qui annus est XIX. Nabuchodonosori Regis Babylo- *2. Chron. 36.*
norum, Nabuzaradan servus regis *Hierosolymam* venerit,
& **DOMUM DOMINI** & *Domum Regiam* & omnes domus
Jerusalem & omnem domum magnam **IGNE** combusserit: mu-
ros etiam circumquaque destruxerit, pretiosiora quæque Ba-
bylonem ducens: ut in ruderibus quasi sepulta jaceret ad usq;
reditum, Cyri benignitate, volente ita Numine, concessum,
quæ lacrymas etiam *Nehemia* adhuc excitare potuerint. *c. I, 3. 4. 24*
Hæc, inquam, cum in scripturâ perspicue satis habeantur, *II, 13,*
nos manum de tabula. **Tu DOMINE, serva**

JERUSALEM, ECCLESIAM

Tuam!

IN DISPUTATIONEM

DE

EXPUGNATIONIBUS HIERSOLYMITANIS

Sades frequentes, mœniumq; stratorum
Tristes ruinae tristius recurrentes,
Urbisq; sanctæ sata semper adversa,
Illustris argumenta dant tibi pugna,
SANDHAGEN, optimi emulum decus Fratris.
To triumphe! gratulor bonis cœptis.

*Fortem palastrâ talis ornat atletam,
In hac arenâ nobilis datur palma,
Non inguinata cadibus trucidæ dextre,
Nec hostium sævo furore prærepta.*

*Ad praeliantis castiore virtute
Inter sonantes accinentium plausus
Ceu testis eruditionis ablata.
Cruore pulvis iste mistus hostili
Colatur arte, quosq; contegit priscos
Critico coactus confictetur errores.
Sic arma cedunt liseris, toga laurus,
Sic gloriosa pacis in schola & templo
Examinati legibus bona mentis
Et victor & victoria triumphantur.*

gratulab. scripsit

J. C. SCHOMERUS, D.

AD CL. DN. J. G. SANDHAGEN,
Amicum suum astimatiss.

SUB

MAGNIFICO VARENIO,

DE

EXCIDIIIS HIEROSOLYMITANIS

publicè disputantem :

Sic quoq; qui PORTAS quondã es TEMPLUMq; locutus

Nunc SOLYMÆ EVERSAS colligis, edis opes.

Omen adest, portæ Tibi per sacra templa patebunt

Ad magna, ut redeat Te Duce multa salus.

Scilicet ingentes aliorum ostendere clades,

Has evitandi est nôsse, docere viam.

Huc Tua Te ducunt studia, huc & *Fratris* imago

Splendida præfulget: par eris; ardor ait.

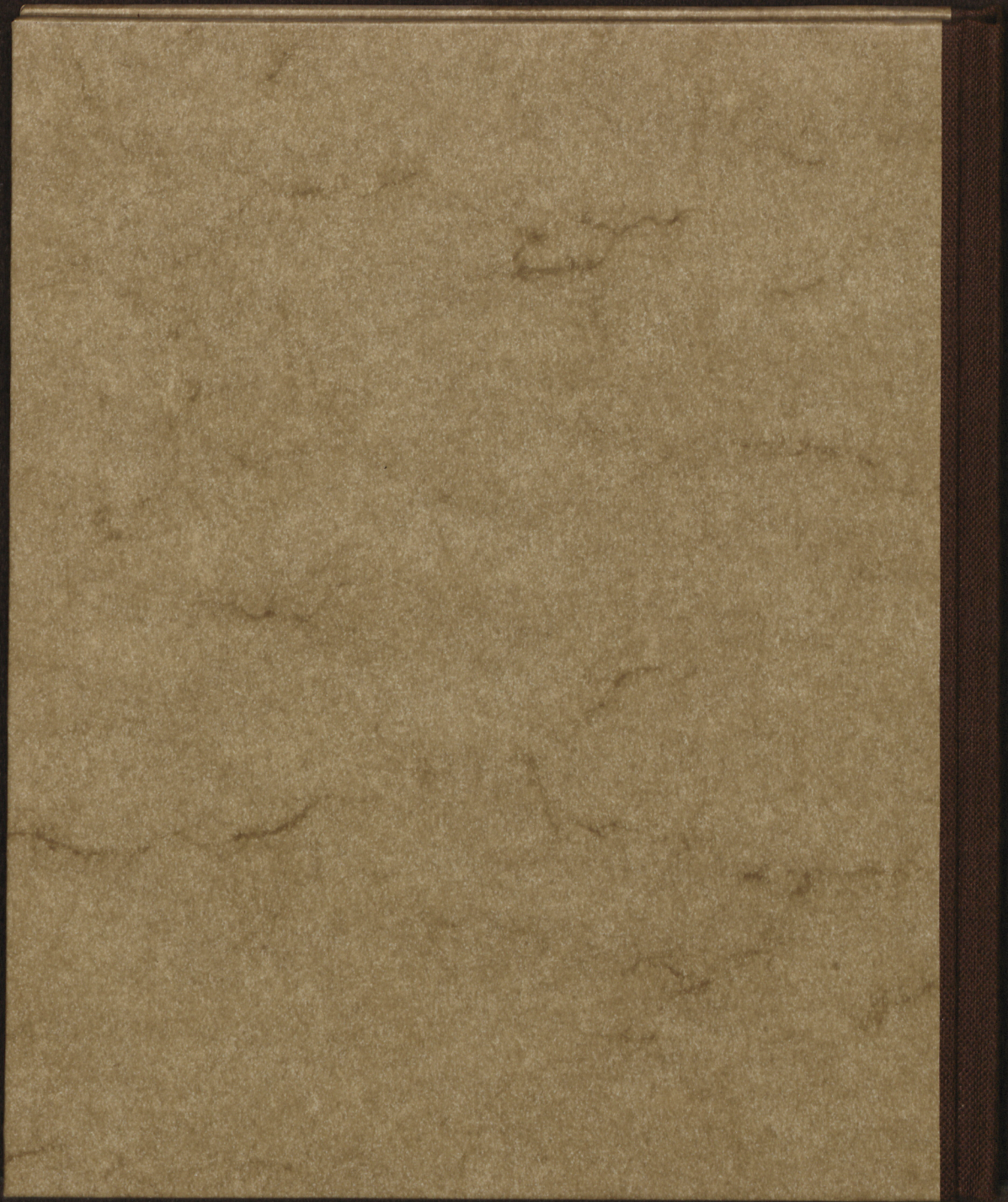
Sis verò; niteasq; velut labor iste requirit,

Quem porta, templum, mania versa probant!

Omen & votum

MMG, 16.

Gottlob FRIDERICO Seligman/
hic Metaphys. & Phyl. Prof.
Lips. Ducal. Collegiat.

39
vin & umque compedibus in Babylonem abduxit: u
seratus est usque ad diem mortis.

Hæc igitur unâ cum regno Judæ celeberrimæ HI
LYMÆ extrema est, Chaldaeorum manu, Duce &
buchodonosoro Magno, inflicta EXCISIO aig. da
Hæc numero, de qua non uno scriptura loco ch
traditur, quomodo post captum Zedekiam mensis
septima, qui annus est XIX. Nabuchodonosori Regi
niorum, Nabuzaradan servus regis Hierosolymam
& DOMUM DOMINI & Domum Regiam & om
Jerusalem & omnem domum magnam IGNE combu
ros etiam circumquaque destruxerit, pretiosiora qu
bylonem dicens: ut in ruderibus quasi sepulta jace
reditum, Cyri benignitate, volente ita Numine, co
quæ lacrymas etiam Nebemia adhuc excitare p
Hæc, inquam, cum in scriptura perspicue latis ha
nos manum de tabula. Tu DOMINE, ser
JERUSALEM, ECCLESIAM
Tuam!

IN DISPUTATIO
DE
EXPUGNATIONIBUS HIERSOSOLY
MÆ

Lades frequentes, maniumque
Tristes ruinae tristius recurra
Urbisque sancta fata semper
Illustris argumenta dant til
SANDHAGEN, optimi em.
Iotriumphe! gratulor bonis
Fortem palæstrâ talis ornat athle
In hac arenâ nobilis datur palma
Non inquinata cadibus trucid dextr.
Nec hostium sevo furore præcepta

